

CERKVENI GLASBENIK

GLASILO CECILIJINEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI

ŠT. 1, 2

JANUAR ♦ 1931 ♦ FEBRUAR

LETO 54

Stanko Premrl:

Razmišljanje o apostolski odredbi Pija XI. glede cerkvene glasbe.

Za 1700letnico sv. Cecilije.

V 53. letniku našega lista smo nekajkratov omenjali in se tudi v posebnem uvodnem članku (Dr. Anton Dolinar: Sv. Cecilija — patrona cerkvene glasbe, C. Gl. 1930, šte. 11, 12) spominjali 1700letnice mučeniške smrti sv. Cecilije, te ljubeznive svetnice in od poznejšega srednjega veka dalje zavetnice cerkvene glasbe, cerkvenih pevcev in glasbenikov. Dodati pa moramo takoj, da smrtno leto sv. Cecilije ni z gotovostjo izpričano, ali je bilo to leto 229. ali 230. ali katero drugo v približno tem času. Sicer pa bodi to kakorkoli. O priliki te 1700letnice smo nameravali prirediti v Ljubljani slavnosten cerkven koncert združenih ljubljanskih cerkvenih pevskih zborov ter smo se o tem koncertu tudi že razgovarjali. Zdaj pa smo za enkrat misel na tako prireditev opustili ozir. tak koncert odložili; prvič zato, ker nismo mogli doseči solidarnosti vseh pevskih zborov, drugič, ker bi se tak koncert v marcu tega leta radi napovedanega splošnega misijona v Ljubljani težko vršil, in tretjič, ker po volji sedanjega sv. Očeta bolje storimo, da vežbamo zборе za redne nastope pri službi božji, kakor da bi pripravljali posebne skladbe za izvenliturgični koncert.

Posebno nas k temu mišljenju in ravnanju močno nagiba in potrjuje pred dvema letoma izdana Apostolska odredba sedanjega sv. Očeta Pija XI., kako je treba vedno bolj razvijati liturgijo, gregorijansko petje in sveto glasbo.

Vsebinski te papeške odredbe smo do sedaj posvetili premalo pozornosti, se premalo vanjo poglobili in še premalo premislili njene resne in odločne zahteve.

Gre za petje in glasbo pri liturgiji. In zares! Glasba, ki nosi naslov »cerkvena«, je gotovo najbolj cerkvena takrat, kadar služi liturgiji, kadar se izvaja pri liturgičnih opravilih in obredih, predvsem pri sv. maši in oficiju. Zato moramo stremiti za tem, da bo naša cerkvena glasba najbolj pri slovesni sv. maši in pri oficiju, potem pa tudi pri vsej ostali službi božji lepa, dostojna, pravilno uravnana po cerkvenih določilih in prešinjena s pristno cerkvenim, apostolskim duhom, da bo res proslavljala neskončnega Boga, duše vernikov pa dvigala k Bogu in jih posvečevala.

Papežka odredba govori predvsem o liturgiji in njeni vzvišenosti. Koliko skrb je Cerkev od prvih časov posvečala ureditvi liturgije z vsem, kar je ž njo v zvezi! Kako sta cerkveno petje in glasba ves čas spremljala liturgijo! Kako je pa tudi važno, da se cerkveno petje in glasba sklada s svetostjo liturgije! In prav zato je Cerkev ves liturgični okras vklenila v posebna pravila in predpise. »Kjerkoli so se namreč točno držali onih predpisov,« pravi papežka odredba, »tam je oživila lepota najizbranejše umetnosti, pa se je tudi začelo razcvitati versko navdušenje, vse to zato, ker je bilo krščansko ljudstvo globoko prepojeno z liturgičnim čutom in navajeno, udeleževati se z večjo ljubeznijo evharističnega obreda, prepevanja psalmov in javnih molitev.« Ob tej priliki in na tem mestu se lahko vprašamo, ali smo tudi mi vsi, ki pojemo in godemo na naših cerkvenih korih, prepojeni z liturgičnim čutom? Ali ni res, da se mnogi cerkveni pevci in godbeniki ne zavedajo vedno svetosti in vzvišenosti službe božje, pri kateri sodelujejo? Je pač kor daleč od oltarja in že po svojem prostoru tako odmaknjen celo od ostale cerkve, da si mnogi na koru res preveč dovolijo: preveč nepotrebne govorenja, preveč raztresenosti in kakršnega koli neprimernega obnašanja, tako da njih sodelovanje pri liturgiji mnogokrat ne časti Boga, kakor bi ga moralo, temveč pogosto naravnost žali. Cerkveni pevovodje! Vplivajmo v tem pogledu na vse naše na koru sodelujoče z zgledom in besedo, da izgine s kora vse, kar ne odgovarja svetosti liturgije, da bo naše petje in naša glasba resnična služba božja.

Kar se tiče cerkvenega petja in glasbe same kot take, zaukazuje sv. Oče v svoji odredbi v prvi vrsti gregorijanski koral kot najboljše cerkveno petje in vzor vse cerkvene glasbe. To je poudaril že Pij X. v svojem Motu proprio l. 1903., kjer pravi, da je gregorijanski koral 1. največji vzor cerkvene glasbe, 2. da služba božja nič ne izgubi na svojem sijaju, če se izvaja tudi samo gregorijansko petje in 3. da je skladba, namenjena za cerkev, tem bolj cerkvena in tem bolj za cerkveno rabo primerna, čim bolj se po svojem duhu in ustroju približuje gregorijanskemu koralu.

Tudi Pij XI. polaga posebno važnost na gojitev gregorijanskega petja, in sicer najprej v duhovskih semeniščih, na kar naj pripravlja pouk tega petja že v gimnazijah in na licejih. Pri nas bi prišli v tem oziru v poštev poleg obeh semenišč v Ljubljani in v Mariboru še razni škofijski zavodi, kjer se izobrazuje in vzgaja srednje-

šolska mladina. Tu mora dobiti pri pevskih urah tudi gregorijanski koral svoje in ne zadnje mesto. Pa tudi na državnih gimnazijah bi se moglo s spodbudo in dobro voljo kolikor toliko storiti za teoretično in praktično poznavanje gregorijanskega koral. Kako je dostikrat za marsikaterega bogoslovca težko, ki se v gimnaziji ni učil sploh nobenega petja, kaj še le gregorijanskega koral! V semenišče bi moral prinesti vsaj nekaj pevske predizobrazbe, pa mora tu pričeti sedaj šele kot začetnik. Škoda za zamujeni čas! Zato sem gg. bogoslovcem pri koralnem petju že mnogokrat rekel: Gospodje, ali ste pevci ali niste, tukaj morate postati. Da bogoslovec mora biti pevec in se pridno, vztrajno ter temeljito vaditi gregorijanskega koral, je jasno, ker je to za duhovnika in mašnika neizogibno potrebno. Duhovnik mora pri slovesni sv. maši nastopati celo kot solist. In če glasbeno pravilno in estetično lepo poje, kako je to za vernike vzpodbudno, in sicer za vse vernike, tudi za pevce in glasbenike. Če pa duhovnik pri oltarju slabo poje, je to klaverno in mučno za poslušalce ter neprijetno duhovniku samemu. V naših semeniščih se gregorijanski koral predava in vežba po nekaj ur na teden. Ljubljanski bogoslovci imajo še posebno Cecilijino društvo, v čigar okrilju se v gregorijanskem petju še posebej vadijo. Zadnji čas so pod vplivom liturgičnega gibanja to svoje delo še poglobili, tako da zaslužijo vso pohvalo. Kako je v tem oziru v Mariboru, mi ni znano.¹

Papež nato v svoji odredbi povdarja, da mora koralni oficij priti zopet do prvotnega sijaja. Pri nas pojemo oficij o Božiču, veliki teden, za verne duše ter še razne oficije za ranjke, v stolnih in nekaterih kolegiatnih cerkvah tudi večernice ob večjih praznikih. Te pete oficije moramo držati, ne jih pričeti opuščati, pevsko skrajševati ali kakorkoli okrnjevati, »Misericordias Domini in aeternum cantabo« (ne samo »recitabo«). V tem pogledu morajo prednjačiti ravno stolnice; ker če bi tu začelo iti navzdol, ali naj potem kaj več zahtevamo in pričakujemo od drugih cerkva? — Vsem bazilikam, stolnim, kolegiatnim in konventualnim cerkvam papež naroča, ne le naj se božji oficij vrši dostojno, pazno in pobožno, temveč tudi pravilno, kar se umetnosti tiče. Papež zahteva, da kanoniki vseh vrst in razne redovne družbe razpravljajo o tej zadevi na svojih zborovanjih in naj imajo posebnega veščaka, ki bo pazil na pravilno petje pri liturgiji in oficiju in naj popravlja pogrške bodisi posameznikov ali celega zbora. To so stvari, ki jih je treba resno vzeti in ne samo prebrati pa iti mimo njih. Papež zahteva ob tej priliki tudi, naj se pri bogoslužju rabijo knjige vatičanske izdaje in nobene druge. To velja za duhovnike, kakor za pevski zbor. Če se nahaja na katerem koru v naših krajih še kak medicejska koralna izdaja, je seveda skrajni čas, da jo spravimo v zaslužen pokoj in nadomestimo s tradicionalnimi koralnimi knjigami.

(Konec prihodnjič.)

¹ Zelo bi prosil kakih poročil. Urednik.

Zgodovina cerkvene glasbe.

(Dalje.)

Vsi koralni spevi, ki so jih zložili navedeni komponisti in razen njih še dolga vrsta takih, ki jih nismo navedli, četudi poznamo njihova imena, so nam ohranjeni. Največ je pa skladateljjev koralnih napevov, katerih imen nihče ne pozna. To dejstvo je ponos katoliške cerkve. Večinoma jih imamo celo tiskane v priročnih knjigah na uporabo; n. pr. v mašnem ordinariju, gradualniku, antifonarju, škofovskem obredniku, rimskem pontifikalu in v raznih obrednikih, rimskem in škofijskih.

Ti koralni napevi so nastali po raznih krajih, v različnih dobah in med raznovrstnimi narodi. Napevi Gregorijevega antifonarja so bili pač dostopni izpremembam, ki jih je zahteval narodni čut, posebno neromanskih narodov. Ako zahteva n. pr. cerkveni zbor v Glasgowu l. 747., da naj se praznujejo Gospodovi dnevi s petjem po vzorcu, ki so ga dobili v Anglijo p i s a n e g a iz Rima, je s tem tudi povedano, da se angleške škofije do l. 747. niso še oprijele vseskozi rimskega koral; drugače bi o tej zahtevi ne bi bilo treba razpravljati na cerkvenem zboru.

Pa tudi tedaj, ko so se razne dežele oprijele rimskega koral, so ga posamezni narodi preoblikovali po svojem čutu in svojem okusu. Odtod imamo toliko različnih napevov in vrst tradicionalnega koral, kakor n. pr. galskega, milanskega, mozarabskega, belgijskega; razen tega imajo stari meniški redovi posebne privilegije, posluževati se starih, v njihovih samostanih običajnih napevov, n. pr. benediktini v Monte Cassino (ustanovljeni 528), kartuzijani (1086), cistercijani (1113), premonstrati (1119), frančiškani (1210) in dominikani (1215). Tudi oglejska cerkev je imela svoj tradicionalni koral, ki je bil v bistvu rimski, a z znatnimi različki. V Nemčiji — pa tudi drugod — je imela vsaka škofija srednjega veka svoje liturgične napeve in celo v področju iste škofije so se držali posamezni kraji svojih napevov, tako da napevov v misalih, namenjenih eni in isti škofiji, niso natisnili, ampak samo črte, dočim so morali v posameznih krajih melodije vpisati z roko, ker so se tako zelo razlikovale med seboj. Sedaj predpisani »tradicionalni koral« so rimski napevi, ki so se ohranili v rokopisih različnih delov Evrope, bodisi čisti ali pa le z malimi, nebistvenimi različki. Zbrali, uravnali in primerjali so jih benediktini francoskega samostana Solesmes (izgov. Solêm).

Petje je zavzemalo v krščanski službi božji odlično mesto in je zahtevalo tem večjo pažnjo zase, čim globočje je posegalo v bistvo liturgije. Zato je bilo treba vaje in pouka, in v to svrho spet teoretičnih pravil. Prvi začetki teorije o »gregorijanskem koralu« pa svedočijo, da so prišli od iztoka, morebiti iz Sirije. Od tam so dobile teorijo egipčanske cerkve — grška in latinska — že v 4. stoletju. Ta teorija praktični uporabi namenjenih navodil. Ko je uvedel sloviti Alkuin (735—804) za dobe Karla Velikega višji pouk v šolo, je postala tudi glasba obvezen predmet, pa ne samo v praksi, temveč tudi v teoriji, ki je pa tedaj zgrešila pametno pot iz samega velepoštovanja do starorimskih in starogrških pisateljev. Smatrali so nazore Boetija, Kasio-

dora, Marciana Kapele i. dr. za brezpogojno veljavne in osnovne. Da bi se bili srednjeveški teoretiki opirali neposredno na koralne napeve, jih razčlenjali in na ta način izluščili iz njih pravila, po katerih so oblikovana, to jim ni prišlo na misel, ker so smatrali starejša izvajanja poznorimskih teoretikov za merodajnejša — ter niso pomislili, da veljajo njihovi spisi povsem drugim načelom in da se pečajo samo s helenistično glasbo, t. j. z rimsko glasbo na grškem podstavu. Da so se tuptam utihotapile celo posamezne prvine iztočne, posebno arabske glasbe v poznorimsko glasbeno teorijo, tega niso vedeli. Glede koral je torej treba, da se rabijo srednjeveški pisatelji zelo previdno, kadar pišejo o teoriji cerkvenega petja.

Najstarejši teoretik o »gregorijanskem koralu«, t. j. o enoglasnem cerkvenem petju je bil — v kolikor smo poučeni dosedaj — sv. **A v g u š t i n** (354—430); spisal je: »6 knjig o glasbi«, ki se pa bavijo samo z ritmiko in metriko, kar je bilo tedaj osnovne važnosti. Nadaljevati je sicer nameraval to delo in pisati tudi o napevu, torej o muzikalni strani, a to je preprečila množica poslov in obveznosti škofovske službe. — Drugi je **B o e t i j** (ok. 475—525), ki je zapustil delo »O glasbenem pouku«, obsegajoče pet knjig; opira se na grške teoretike, ki so pisali o starogrški glasbi. Boetij je veljal vsemu srednjemu veku kot najuglednejši veljak v glasbeni teoriji. — Tretji zastopnik je bil **Marcian Kapela** (živel v drugi polovici 4. in prvi polovici 5. stoletja), ki je spisal učbenik za nižje šole, pod naslovom: »O svatbi Merkurja in filologije«, v katerem obravnava med drugimi osnovnimi nauki tudi glasbo — seveda na podstavu staroklasičnih pisateljev. — Sledi mu po istem načelu tudi **A u r e l i j K a s i o d o r** (ok. 485—580), ki je spisal obširno knjigo o umetnosti. Ta obsega tudi oddelek: »Pouk v glasbi«. — Zelo važen je sv. **I z i d o r**, škof sevilljski (ok. 570—636). Sestavil je velikansko delo pod naslovom »Dvajset knjig o izvorih ali izvajanju besed«. On je prvi, ki omenja večglasje v muziki. A kar pove o glasbi, ni vkupe, temveč raztreseno po vsem delu. Vsa ta mesta je zbral že knez-opat *Martin Gerbert* in jih priobčil v svoji zbirki »Cerkveni pisatelji, posebno o sveti glasbi« l. 1784. (v I. knjigi) kot »Misli o glasbi«. — Že gori mimogrede omenjeni **Alkuin** je sestavil »Učbenik prostih umetnosti« in v tem je odkazal tudi kratek odstavek glasbeni teoriji, v katerem omenja 8 tonov, 4 autentične in 4 plagalne. Alkuin se ne ozira izključno na staroklasične teoretike; nasprotno: ozira se v prvi vrsti na stanje glasbe svoje dobe. — **A u r e l i a n R é o m é š k i** je spisal sredi 9. stoletja (ok. 840—880) »Nauk o glasbi«. Bil je menih in proučil stare pisatelje; to kaže v prvem delu svoje razprave, kjer podaja nauke starih (Boetija, Izidora, Kasiodora in Alkuina) povse nesamostojno. Drugi del je pa samostojen in važen za spoznavanje tedanjih razmer, ker nas seznanja s praktičnimi načeli, katerih se je posluževala doba 9. stoletja pri gojitvi koralnega petja. — Benediktin **H u k b a l d** († 930 ali 932) je zapustil več glasbenih razprav, od katerih je za gregorijanski koral važen »Pouk v harmoniji« (kar pa ni umeti v modernem pojmovanju kot sozvočje, ampak kot vrsta intervalov, ki tvorijo napev; moderno bi se izrazili: ne v navpični, ampak v vodoravni smeri). V tem spisu določa Hukbald osmere cerkvene tone tako, kakor jih imamo še danes. — Dva meniha v samostanu St. Gallen sta se tudi udeleževala

kot pisatelja na poprišču glasbene teorije; prvi, Notker jecljar († 912) je zapustil spis o črkah značnicah pri neumah, ki so sedaj včasih dober pripomoček pri proučevanju stare notne pisave, in drugi Notker ustničar († 1022), ki je spisal prvo razpravo o glasbi in o piščalih za orgle v nemščini, torej namenjeno laičkim krogom. — Regino Prumski († 915) je sestavil pregled cerkvenih spevov, urejen po tonovskih načinih (tonár) in neki Odo (najbrže opat samostana Klünji, svetnik, † 1048) je zapustil več razprav: a) Razgovor o glasbi, b) priročna knjigo o glasbi, c) tonar, d) razpravo, ki se začinja z besedami: »Nauk o glasbeni umetnosti«; vse so pisane seveda v latinščini. Dve obliki za tonski znak b, to je $\sharp$ (za h) in $\flat$ (za b) je uvedel ta teoretik. Morebiti ni vsega spisal sam, vsekako pa so nastali omenjeni spisi vsaj pod njegovim vodstvom. Sledi mu Gvidon Areški (ok. 995—1050) s tremi razpravami: a) »Kratka razprava o nauku glasbene umetnosti«, b) »Pismo o neznanem petju«, c) »Pravila o neznanem petju«. Gvidon je dosledno razširil in izpopolnil Hukbaldove poizkuse na poprišču notne pisave (prim. C. Gl., 1930, str. 138 nsl.) in končnoveljavno uredil notni sistem (črte). Polagal je posebno pažnjo na pouk, v prvi vrsti na pripomočke, zadevati razne intervale (gl. C. Gl., 1930, str. 163 nsl.). Anglež Janez Cotton (Koten), benediktin 11.-12. stoletja, ima razpravo pod naslovom »Knjiga o glasbi«, ki dokazuje, da se je Gvidonova reforma hitro razširila vsepovsod. — Sicer so pa teoretični spisi o koralu vedno nesamostojnejši. Ako omenimo tonar s predgovorom, ki ga je spisal menih Berno († 1048) v samostanu Reichenau in Hermana hromca († 1054), smo navedli zadnje spise o koralu, ki imajo svoj pomen. Posebno Herman je v svoji razpravi »Muzika« postopal samostojno, jasno, jedrnato ter podal med vsemi pisatelji srednjega veka najbolj jasno razpredeljen sestav ali sistem gregorijanskega koralu, dasi je za prakso in pouk šibkejši, kakor Gvidonov, ki meri v prvi vrsti na praktično izrabnost. Ostali pisatelji so bolj podrejenega pomena. To bi bila: Viljem, benediktin, opat samostana Hirschau († 1091) in Aribio, kanonik brižinski († 1078); ta poslednji je spisal važno razpravo »Musica«, v kateri pojasnjuje nauke Gvidona areškega, postopajoč presenetljivo samostojno. Benediktin Frotolf († 1103) je spisal »Oris nauka o glasbi« in tonar, ki ima posebno vrednost za nas v obilici primerov. — Iz vrst cistercijanov imamo nekatere spise o koralu, ki so v zvezi s koralno reformo v cistercijanskem redu; najboljše so razprave, ki so jih spisali Gvido šarlieški (de Charlieu), sotrudnik sv. Bernarda (12. stoletje) in Gvido iz Longponta, cistercijan samostana Ū (lat. Augia) v Normandiji (12. stoletje). — Ostali spisi, ki so potekli iz več ali manj spretnih peres poznejših pisateljev, so, do novejšje dobe, obravnavali tudi gregorijanski koral, celo na prvem mestu — a vzlic temu vendarle kot stransko stvar; glavna naloga jim je bila, razglablјati o večglasju, o menzuralni pisavi in podobno, kar je bilo v oni dobi aktualnejše in se je zdelo potrebnejše. O teh pisateljih bomo pa govorili pozneje, obravnavajoč poglavje večglasja.

Propadanje gregorijanskega korala.

Smrt velikega papeža Gregorija I. (l. 604.) velja sploh kot mejnik, ki loči dva svetova: zaključuje antično in otvarja srednjeveško kulturo. Med obema je sprva pač še nepristransko razdobje, ki ni povsod enako: ponekod traja krajši, drugod daljši čas; vobče bomo smeli smatrati, da velja v kulturi ta nihajoča neuglajenost do 9. stoletja.

V cerkveni liturgiji in cerkvenem petju sta zastavili takoj iz početka dve smeri. Na iztoku grško-orientalska, na zapadu grško-latinska smer; vendar je imela latinščina čimdalje, tem močnejši vpliv in je kmalu — nekako v začetku četrtega stoletja, torej okoli leta 300. po Kr. — prevzela nadvlado, ki je držala do 7. stoletja vobče. Poznali pa so se tuji vplivi že pred papeževanjem sv. Gregorija I.

Dokler je imela latinščina na zapadu svoj odločilni vpliv in je bila bistven del krščanske kulture, tedaj je bilo naravno, da se je posluževala krščanska cerkev tega jezika pri bogoslužnih obredih.

Ker je pa bila grščina drugi jezik, kateremu je bila večča vsa omikana družba, v veliki meri tudi preprosti sloji, se je sv. Cerkev ozirala na to potrebo in uporabljala grščino in latinščino pri božji službi (prim. C. Gl., 1930, str. 101 nsl.). Ko pa je začela pojemat i grška kultura in ž njo tudi važnost starogrškega jezika, dočim je ostala latinska omika še v veljavi, se je preorientiralo tudi bogoslužje in rabilo širokim slojem razumljivi jezik. Sv. Ambrož, milanski škof, je storil prvi odločni korak in začel prevajati grška spevna besedila v latinščino in je pesnil nove himne izključno v tem jeziku. Dokler so govorili širši sloji še latinski jezik med seboj, je bila ta govorica edino primerna pri krščanskem bogoslužju.

A tudi latinščina ni imela stalnega obstanka. Že davno so prihajala tuja ljudstva v Italijo, tiho, neopaženo. Nihče ne poroča o njihovem prihodu — ker so prihajala posamezno ali v malih skupinah. Pozornost so vzbudili šele severni rodovi Cimbrov in Teutonov, ki so prišli v rimske pokrajine kot oboroženi osvojevalci (l. 113.—101. pred Kr.). Bili so poraženi. Za dobe rimskih cesarjev so jemali posebno radi velike, krepke mladeniče v cesarjevo telesno stražo: prihajali so Germani in Slovani med latinsko ljudstvo. Posebno so pa v 3. stoletju po Kr. udirali mnogoštevilni oddelki tujih narodov v Italijo, kakor Goti, Alemani, Franki, Huni pa tudi Slovani. Usodni so bili za rimsko državo navali zapadnih Gotov, Vandalov, Langobardov in posebno iztočnih Gotov pod Teuderikom, ki je ustanovil svoje kraljestvo v Gornji Italiji in skušal svoje rojake spraviti v ožji stik z visoko — dasi tedaj že razpadajočo — rimsko kulturo. To se je posrečilo zelo nepopolno; latinščina je podivjala tako, da je ostala nerazumljiva in germanska narečja so se izkvarila z izposojenkami iz latinščine.

Skratka: že v 6. stoletju ni bila latinščina več izključno gospodujoči jezik. Uradno so jo sicer še vzdržavali, javne listine so pisali še v tem jeziku, a razumel ga ni nihče več, kakor samo mala peščica uradnikov, notarjev in višje naobraženih svečenikov. Posledica je bila, da verniki

niso več vsi razumevali bogoslužnih besedil. Istodobno so se jim odtujili tudi napevi, to pa iz dveh razlogov: prenehala je na eni strani vestnost, trudaljubivost in verska navdušenost; zaradi tega je bilo petje tudi brez duše in občutka ter učinkovalo dolgočasno in nezanimivo, okostenelo in surovo. Drugi razlog je bil, da se je začelo pojavljati proti koncu 6. stoletja več glasje, četudi v zelo skromni meri in na primitiven način. A bilo je nekaj novega. Rajši so se bavili s takimi poizkusi, kakor se mučili z dolgimi in težavnimi koralnimi napevi. Te razmere so pa rodile nepovoljne posledice.

(Dalje prih.)

M. Tomc:

Orgelski in drugi problemi.

Ime »organist« je v zadnjih desetletjih postalo v gotovih krogih že nekam zaničljivo, tako da marsikdo, ki pripada organistovskemu stanu po svojem poklicu, pa tudi kdo drugi, ki se je podrobneje bavil z orgelskim študijem, rajši vidi, da ga njegova okolica naziva s kakim drugim naslovom in ne s tem. Sicer res pravimo tistemu, ki igra gosli, klavir (piano), klarinet, oboo, trobento, ki peje bas, tenor itd.: goslač, pianist, klarinetist, oboist, trobentač, basist, tenorist itd. Ampak, da bi se reklo kakemu boljšemu človeku »organist«, ker slučajno igra orgle (latinsko: *organum*), to bi bilo že skoraj žaljivo. Sploh leži nekaj tragičnega nad zgodovino organiststva. Bili so časi, ko je bil organist moč z najbolj dovršeno glasbeno izobrazbo; skoraj lahko rečemo, da so bili vsi boljši glasbeniki z malimi izjemami organisti ali pa so vsaj smatrali za svojo častno nalogo, posvetiti veliko pažnjo orgelskemu skladanju. Preko orgel skoraj ni mogel iti noben skladatelj, zato ni čudno, da je v srednjem veku izraz »organista« pomenil toliko kot »skladatelj« sploh. Danes pa pomeni beseda »organist« v ustih mnogih človeka z manj vredno glasbeno izobrazbo in to ne samo, če je govor o navadnih podeželskih organistih, ki niso imeli časa in prilike za globokejšo izobrazbo (čeprav so mnogi izmed njih bolj muzikalni kot marsikdo, ki meni, da je z veliko žlico zajemal glasbo), ampak tudi takrat, če nanese pogovor na ljudi, ki svoj instrument, orgle, vsaj toliko tehnično in glasbeno obvladajo kot klavirski virtuoz svoj klavir ali violinski svoje gosli. In koliko se mora orgeljski umetnik boriti za priznanje, ki ga je klavirski ali violinski virtuoz teoretično že vnaprej deležen (prazne koncertne dvorane velikokrat pokažejo, da sta tudi tukaj teorija in praksa dve različni stvari).

Kaj je vzrok temu pojavu? Po mojem mnenju pridejo tukaj trije činitelji v poštev: organist, občinstvo in pa orgle. Kot sem že omenil, so bili v prejšnjih časih, pred 200, 300 in več leti, skoraj izključno organisti glasbeno globlje izobraženi; vsak boljši organist, predvsem po večjih mestih, je imel za tisti čas najvišjo glasbeno izobrazbo; podal se je v vse dežele, kjer je mislil, da more glasbeno kaj pridobiti; hodil je daleč po-

slušat druge slavne organiste, da bi se od njih kaj naučil. Vsakemu je znano, kako je hodil mladi Bach v Lübeck poslušat priletnega Buxtehudeja. Danes to ni več mogoče in največkrat, posebno v malih podeželskih razmerah tudi nima smisla. Učni načrt orglarskih šol je več ali manj prikrojen tako, da nudi bodočim organistom najpotrebnejše, česar se morejo v kratkem času študija naučiti; nima pa na splošno namena vzgajati virtuofov kot n. pr. strokovne glasbene šole. Zato večkrat ljudje posebno iz tistih krogov, ki so izšli iz konservatorijev in glasbenih akademij, nekako postrani gledajo organiste kot nekake glasbene polizobražence, ne pomislijo pa, da je med njimi mnogo resničnih talentov, ki bi pri danih pogojih daleko presegle marsikakega quasi-virtuoza.

Dobi se pa še vedno dosti organistov, o katerih je gotovo, da nimajo nič manjše glasbene izobrazbe kot njihovi tovariši iz drugih panog glasbene umetnosti. O njihovi glasbeni manjvrednosti tu ni govora; velikokrat ravno narobe. Pa vendar je stališče orgelskega umetnika težje kot stališče pianista, violinista. Tu se začne krivda občinstva. Pregovor pravi: *ignoti nulla cupido* (stvar, ki je ne poznam, me ne zanima). Koliko izobraženih glasbenikov je, med njimi dobimo večkrat celo orgelske skladatelje, ki ne poznajo ne bistva orgel ne bistva orgelske umetnosti, da ne govorim o orgelski literaturi. Že k dobremu imenu spada, da je glasbenik na tekočem glede klavirske in violinske literature; kar se tiče orgelske literature, je lahko največji nevednež; pozna sicer Bachova in Regerjeva klavirska dela, orgelska komaj po imenu, čeravno leži pri teh dveh skladateljska moč ravno v orgelskih skladbah. Tudi je orgelska glasba za poslušavca na splošno težje razumljiva kot kaka druga. Zunanjih efektov ne išče, je sama vase poglabljena, zato zahteva od poslušavca globokejšo izobrazbo kot klavir, gosli, orkester. Brez dobrega poznavanja glasbenih oblik poslušati tudi sicer srednje dober glasbenik brez razumevanja Bachovo *passacaglio* in *fugo*, ne ve kaj početi z njegovimi orgelskimi preludiji, se dolgočasi ob njegovih sonatah.

Da je zanimanje za orgelsko umetnost v zadnjih desetletjih, ali bolje rečeno v zadnjem stoletju tako zelo padlo, leži po mojem mnenju tudi v tem, ker so bile orgle do zadnjega časa skoro izključno cerkven instrument. Zadnje stoletje se je cerkvi in njenim vplivom vedno bolj odtujevalo, kar se pozna tudi na glasbenem polju. Vse, kar je služilo cerkvi, se je skušalo prikazati kot nekaj manjvrednega, če se že ni dalo popolnoma ignorirati. Skušali so umetno ustvariti nasprotje med cerkveno in svetno glasbo ter potisniti cerkveno v ozadje. Pri nas je »Cerkveni Glasbenik« še pred nekaj leti čutil potrebo razpisati anketo o cerkveni in svetni glasbi, nakar se je oglasilo več uglednih strokovnjakov, ki so ugotovili, da notranjega nasprotja med obema ni, česar prav za prav objektivnemu glasbeniku sploh ne bi bilo potrebno dokazovati. Poniževalno je tako ugotavljanje le za tiste, katerim je namenjeno, ker priča o njihovem slabem poznavanju glasbene literature. Možne so pač dobe propadanja ali dviganja ene ali druge umetnosti, ne pa nasprotje. Iz istega vira kot iskanje nasprotij v

obeh panogah glasbe je izviral najbrž tudi umetno vzdrževano omalovaževanje orgelske glasbe pri nas in drugod.

Veliko je pa občinstva, ki stoji sicer prijazno orgelski glasbi nasproti, ne pozna pa njenega bistva; pričakuje namreč od orgel nekaj, česar orgle ne morejo dati: orkestralne glasbe, ki pa je, ali bi vsaj morala biti orglam tuja. Večkrat bom še prišel v članku na to, da orgle niso ali ne bi smele biti orkester, k čemur so jih v zadnjih desetletjih degradirali. Od gosli ne morem zahtevati, naj pojejo kot trobenta, ne od flavte, naj prevzame basove note; vsak instrument ima svoje specifične lastnosti, ki jih je treba upoštevati pri skladanju, pri izvajanju, pa tudi pri poslušanju. Zakaj naj bi ravno orgle zatajile svoje bistvo in skušale posnemati orkester, ki jim je popolnoma tuj? Če so se pa orgelski mojstri v zadnjih desetletjih tako daleč spozabili, da so mesto orgel izdelovali orkestre ali celo orkestrione, čemur so bili deloma krivi tudi komponisti in celokupni razvoj glasbe prejšnjega stoletja, potem ne smemo valiti vse krivde za nerazumevanje orgelske umetnosti na občinstvo. Priznati je treba odkrito, da si nekoliko težko: tudi orgle oziroma njihova napačna razvojna smer niso brez vsake krivde. In ravno o tem mislim v članku obširneje govoriti. Več misli bom povzel po knjigi: *Die neue Orgel in der St. Marienkirche in Göttingen*; izdal 1926 dr. Christhard Mahrenholz v Augsburgu. Pri tem seveda ne mislim kritizirati naših domačih izdelovateljev orgel, ne prejšnjih ne sedanjih, kakor tudi nimam pred očmi kakih določenih orgel. Pokazati hočem marveč samo, v kateri smeri se je v zadnjem času pričela razvijati orgelska umetnost predvsem v Nemčiji; gotovo bo, če bo šel razvoj v tej smeri naprej, tudi nas prej ali slej zajel ta val, zato je dobro, da smo že vnaprej opozorjeni nanj. Točno se da namreč dokazati, da je še vsako večje kulturno gibanje v širokem svetu, ne izvzemši orgelske umetnosti, našlo odmeva tudi pri nas; tako ga bo najbrž tudi to, seveda našim ožjim razmeram primerno.

(Dalje prih.)

Adolf Gröbming:

Nekaj poglavij iz fiziologije in fonetike.

(Dalje.)

Podobno zvočno razmerje, kakor med dvoustničnim *w*-jem in soglasniškim *u*-jem vlada med pripornikom *j* in med soglasniškim (diftongičnim) *i*-jem. Tudi tu so meje med glasovoma tako zbrisane, da je včasih težko določiti, ali imamo opravila s soglasnikom ali s samoglasnikom.¹ Kakor sem že na str. 108, 52. letnika C. Gl. (zadnji odstavek) omenil, vpliva na značaj glasov poleg zožitev, s katerimi jih tvorimo, tudi ekspiracijska sila. Njen vpliv se pozna najbolj pri glasovih, ki leže na meji med samoglasniki in soglasniki (*u-w, i-j*). Vsako zvečanje ali zmanjšanje ekspiracijskega pri-

¹ »Spirantisches *j* ist häufig zu hören, gegen die Artikulation *i* aber nicht abzugrenzen.« (Broch: Slav. Phon. § 76.)

tiska povzroča pri teh glasovih izpremembo zvoka, tako da zveni vokal *i*, ako pritisk povečamo kakor *j*, prepisnik *j* pa, ako ga zmanjšamo kakor *i*. V življenju imamo prilliko opazovati oba pojava: jezno izgovorjeni, sikajoči, konzonantično pobarvani *i* in pa površno tvorjeni, kakor kratak *i* zveneči *j*.

Prepisnik *j* spada k zvenečim pripornikom.² V vsakdanjem govoru nastopa v najrazličnejših odtenkih, ki se ne razlikujejo med seboj le po barvi, ampak tudi po zvonkosti. Po Fr. Ramovšu³ ima *j* največjo zvonkost v naglašanih zlogih, »ker je vsled intenzivnejše artikulacije raza med jezikovo ploskvijo in nebom ožja kot sicer«. Za knjižno slovenščino predpisuje dr. Breznik⁴ izreko pravega prepisnika pred vsemi samoglasniki (jablana, jetra, divji, z vrvjo, juha itd.), vendar se proti temu predpisu tudi v zborni izreki večkrat greši in nadomešča prepisnik s soglasniškim *i*-jem.

Zamenjavanje teh glasov se je najbolj udomačilo v petju. Vsak pevec nehoti in nevede izgovarja *i* za *j* in priznati je treba, da je takšna izreka vsaj s pevskega stališča povsem opravičena. S tem se ne dela sile ne razumevnosti besed, ne ljudski govoric, povzdiguje pa se lepota in zvočnost jezika ter lajša zastavek in nastavek. V navadnem govoru sicer ne smemo opuščati prepisnika, ker bi stem škodili plastiki besed, vendar tudi tu ne kaže uporabljati prestrogega merila, zlasti tedaj ne, kadar stoji *j* v medsamoglasniški (intervokalični) legi (*meja*), kajti v tem primeru skoro noben narod ne izgovarja izrazitega prepisnika (prim. it. *aiuto*, franc. *bien* itd.).

Soglasniški (diftongični) *i* je kakor soglasniški *u*, do soglasniške kolikosti okrajšani pravi samoglasnik. V zborni izreki nadomešča ta glas prepisnik *j* na koncu zlogov pred soglasniki in na koncu besed, ter tvori tedaj s spredaj stoječimi samoglasniki diftonge:¹ jajce, glej, pij, mojster, kljui... izg. *jajce*, *glei*, *pij*, *moistr*, *kljui*... Toda izreka soglasniškega *i*-ja ni omejena zgolj na navedene primere; v navadnem govoru naletimo nanj tudi tam, kjer bi se moral pravilno izgovarjati prepisnik. Največkrat nadomešča soglasniški *i* prepisnik v intervokalični legi, zlasti kadar je zlog, ki ga *j* začinja, nepoudarjen:² moja, reja, v boju... izg. *moia*, *reja*, *uhoiu*... Celo v začetku besed pred samoglasniki ga večkrat slišimo:³ jesen, jasen... izg. *iesen*, *iasen*... Dasi ni takšna izreka v skladu s pravili slovenske slovnice, se ji vendar — zlasti v hitrem govoru — skoro ni mogoče izogniti, ker se soglasniški *i* sam pojavi, ako se jezik na pol pota ustavi, t. j. ako *j* premalo intenzivno izgovorimo.

² Včasih naletimo tudi na njegov nemi ali napol nemi različek, n. pr. *j* v besedici *ja*, kadar kdo ves srečen in blažen pritrjuje, ko mu obljublamo kaj prijetnega.

³ Konzonantizem, str. 162.

⁴ Slov. slovnica III. izd., § 25.

¹ Dr. Breznik Slov. slovnica III. izd., § 24, 2.

² Fr. Ramovš: Konzonantizem § 82.

³ Broch (Slav. Phonetik § 76.) pravi: ... an letzter Stelle (t. j. Cvetje IV/1) beschränkt Škrabec die Aussprache *j* auf die Stellung vor Vokalen; doch begegnet auch in solcher Stellung *i*.

Skupino *h*-ja tvorijo šibkejšemu ali krepkejšemu dahu podobni spiranti, ki jih navadno zaznamujemo s črko *h*. Ker so pri tvorbi teh glasov glasotvornice več ali manj razmaknjene, so skoro vedno nezveneči. Sicer poznajo fonetiki tudi nekatere *h*-ju podobne glasove, ki so nekoliko zveneči (hauchstimmhaft),⁴ vendar so takšni glasovi za našo zborni izreko brez pomena. Kakor za druge soglasnike, potrebujemo tudi za *h* primerne pripore, skozi katero dahnemo sapo. Pripore, ki jih bom natančneje obravnaval pri artikulacijah, so mogoče na raznih točkah nastavne cevi: v jabolku, na mehkem, a tudi na trdem nebu.

Spirant *h* je v splošnem šibak in malo značilen glas, zato se pri prvih izreki rad izgubi. Nekateri jeziki, n. pr. francoščina in italijanščina ga skoro ne poznajo več, pri drugih, ne izvzemši slovanske jezike, pa kaže nagnjenje, da izgine (prim. Konzonantizem § 132, shrv. *kuhinja* in *kuinja*, nem. *vesalp*, *ratauskeler* za weshalb, Rathauskeller i. dr.). Ker *h* rad utone v vokal, ga je treba pri petju nekoliko intenzivnejše in krepkejše izgovoriti, kakor v navadnem govoru.

Jabolčni spirant (¹ ali ^h). Še večjo pozornost kakor navadnemu *h*-ju, bi morali v petju posvetiti jabolčnemu spirantu, ki sem ga opisal že pri aspiriranem zastavku (C. Gl. I. 51, str. 105). Ta glas, ki je za knjižno izreko skoraj brez pomena, ker ga slišimo le sem ter tja v medmetih (¹oi!, ei ali ^hoi! ^he!), je za pevca izredne važnosti. Vedno, ko mu preti trdi zastavek, bi ga moral uporabljati. Na žalost pa se je začelo v zadnjem času na zastavek polagati premalo važnosti. Mehki, polni zvok, ki ga je učil Slovenec Hubad, se počasi izgublja iz naših koncertnih dvoran (z njim vred tudi občinstvo), vedno pogostejše se oglašajo raskavi in hreščeči glasovi, veselje do petja gine, ker nihče več ne vpraša, kako so peli, ampak — kaj so peli. Da je le skladba »moderna« in »sodobna«, pa je vse v redu, tudi če ni muzikalno vredna počenega groša.

Toda vrnimo se rajši k našemu spirantu. Ker so pri njegovi tvorbi glasotvornice nekoliko razmaknjene, je skoraj nemogoče, trdo zastaviti vokal, ki smo ga začeli s takšnim spirantom. Zato je treba pevce privaditi, da vsako besedo, po pavzi, ki začenja z vokalom, izgovorijo na ta način. Če nastopajo takšne besede v zvezi z drugimi, seveda aspiriranega zastavka ne smemo uporabljati, ker bi povzročil med njimi nepotreben presledek. Kot primer nai služi sledeči zgled: »Mimo šeče mladi junak *ʔ* on jo probudi«. To besedilo, ki je vzeto iz St. Premrlove pesmi »Moj mu blagoslov ...«, se dvakrat ponavlja v skladbi. Obakrat mora zbor po pavzi zastaviti besedico *on* v *f* in *ff*, tenorji celo z *a*¹ in *h*¹. Ako tu ne uporabljamo jabolčnega spiranta (¹on), bo ves zbor trdo zastavil, kar bo imelo pri nekaterih pevcih za posledico kašljanje in rezanje po grlu. Takšnih in sličnih primerov najdemo v naši glasbeni literaturi vse polno. Posebej mi jih ni treba navajati, ker si jih bo znal dober pevovodja sam poiskati. Svariti pa moram pred uporabo pravega *h*-ja, ki ga nekateri zamenjujejo

⁴ Prim. Jespersen: Lehrbuch der Fonetik, § 6.52 in opombo na isti strani, ter Broch: Slav. Phon. § 53.

z jabolčnim spirantom. Sicer nudi tudi ta glas pevcu vse dobrine jabolčnega spiranta, ker je pa premočan, ga v ta namen ne smemo uporabljati.

Zveneči dvojnik *h*-ja je tisti pripornik (γ), ki nadomešča včasih tudi v zborni izreki zapornik *g*. Dobimo ga najlaže tako, da ne izgovorimo *g* z zaporo, ampak s priporo, glasotvornice pri tem zvenc. O tem glasu piše Fr. Ramovš sledeče:¹ Popuščanje v potrebni energični artikulaciji glasu *g* je imelo za posledico, da je *g* na zelo razsežnem ozemlju zapadnih narečij prešel v homorganski spirant γ ; ta pojav je v zgodovini jezikov dokaj pogosten; najdemo ga n. pr. v severnih nemških dialektih, v zapadni germanščini, v stari in novi grščini, arabščini, maloruščini, češčini (z nadaljnim razvojem do zvenečega grlovega pripornika) itd. V slovenščini imajo γ notranjska in goriška narečja; vzhodna meja gre po črti od izvira Soče na Trento—Poljansko dolino—Horjulj—Logatec—Postojno; prim. kraško *grah*, *yoist*, *snaya* itd. Pa tudi zunaj tega ozemlja, na Gorenjskem in Dolenjskem je individualni izgovor glasu *g* z γ zelo običajen. « Broch, ki ga navaja avtor istotam, pa piše:² Eine Lauteinheit oder Kategorie, ohne innere Abgrenzung der Nuancen, bilden in demselben Slovenisch (Broch misli na ljubljansko slov.) auch der velare Verschlusslaut *g* und der Spirant γ ... Anscheinend ist besonders intervokalische Stellung für die Entwicklung des γ förderlich; im allgemeinen ist es aber unmöglich, das eine gegen das andere abzugrenzen; bei einer und derselben Person ist zu hören bald *za goro* bald *za goram*...; die allgemeine Neigung dürfte für die Artikulation γ sein.

Za pevca je γ , dasi ga prav za prav knjižna izreka ne bi smela uporabljati, zelo pripraven glas, lahko rečem plemenit nadomestek za zapornik. To velja zlasti za one pevce, ki *g* s težavo izgovarjajo, stiskajo grlo in dvigajo jabolko. Takšni pevci naj se brez strahu in sramu privadijo izreki pripornika mesto zapornika. Razlika v zvoku med obema je zlasti tedaj, ako pripornik kratko izgovorimo, tako malenkostna, da jo v petju le najboljše uho loči. Ker je ta pripornik znan skoraj vsem Slovencem, mislim, da je tudi za izreko v navadnem govoru primeren in da ga smemo poleg zapornika mirno uporabljati.

Ferjančič Fran:

Spominčica na grob † nadučitelja Ivana Barle.

Ako greš iz Novega mesta v Kandijo pa jo kreneš mimo kapelice Matere božje proti Šmihelu, dospeš kmalu do kapelice sv. Janeza Krstnika. Nad to kapelico zagledaš na nizkem griču samotno, lično hišico sredi prijaznega vrtiča. Tu je imel pokojni nadučitelj *Ivan Barle* svoj »Tusculanum«. Sezidal si ga je, ko je stopil v zasluženi pokoj. Tu je s svojo ljubljeno soprogo Ivano mirno preživel večer svojega življenja; tu mu je tudi zatonilo solnce življenja dne 18. decembra l. 1930.

¹ Konzonantizem § 129.

² Slav. Phon. § 75.

Njegovo ime se sicer ne blesti med imeni glasbenikov, a vendar je na vseh službenih mestih, kjer mu je bilo le mogoče, poleg svojih stanovskih dolžnosti z veseljem opravljal tudi službo organista. Zato zasluži, da mu s temi vrsticami postavimo mal spomenik tudi v našem glasilu.

Zibka mu je tekla v Pirničah pod Šmarno goro, kjer je zagledal luč sveta dne 15. oktobra 1841. V šolo je hodil v Smednik. Bil je jako priden deček, zato ga je tedanji smledniški g. kaplan spravil v Ljubljano v šolo. Zanimivo je, da je bil v Ljubljani skupaj na stanovanju z Jakobom Aljažem, ki je bil njegov ožji, a za štiri leta mlajši rojak; Aljaž namreč je bil rojen tudi v suledniški župniji, in sicer v Zavrhu. Ostala sta si dobra prijatelja do smrti. Dočim se je Aljaž posvetil duhovskemu stanu, odločil se je Barle za učiteljski stan. Pripravnico je dovršil v Idriji, a definitivni izpit je napravil leta 1861.

Najprvo je služboval nekaj časa v Podzemlju na Belokranjskem, a zaradi bolehnosti je bil kmalu premeščen v Nevlje, na to v Tunice, od tam pa v Budanje pri Vipavi. V Budanjah je služboval od l. 1867. do l. 1872. Nato se je zopet vrnil v Podzemelj, kjer je deloval od l. 1872. do l. 1893. Zadnje njegovo službeno mesto je bilo v Šmihelu pri Novem mestu. Tu je učil od l. 1893. do l. 1903., ko je bil upokojen.

V vseh 42. letih svojega službovanja je kot učitelj vestno vršil svojo dolžnost. Bil je sicer strog, a pravičen in dobrohoten učitelj. Ljudstvo ga je povsodi rado imelo. Truda seveda je imel veliko, ker je moral orati trdo ledino. V Podzemlju n. pr. je bil tedaj on edini učitelj; danes nadaljuje tamkaj njegovo delo cela vrsta učiteljskih moči.

Pa ne le kot učitelj, ampak tudi kot družinski oče je bil vzoren. Bog ga je oblagodaryl z 11 otroci. Trije so umrli, in sicer dva v zgodnji mladosti, hčerka Pavlina pa že poročena. Osem jih še vedno živi. Kako izvrstno jih je vzgojil in kako požrtvovalno je skrbel zanje, sklepamo lahko iz odličnih mest, ki jih sedaj zavzemajo. Najstarejši sin *Janko* je stolni kanonik in ravnatelj nadškofijske pisarne v Zagrebu, obenem predsednik hrvatskega Cecilijinega društva in urednik hrvatskega glasbenega lista »Sv. Cecilija«, ki ga izborno urejuje že 25. leto. *Gustav* je državni pravdnik v Novem mestu, *Alojzij* orožniški polkovnik, *Konrad* šolski upravitelj, *Daniel* graščinski upravitelj, *Vid* knjigovodja, *M. Admirabilis* šolska sestra, *Marica* učiteljica.

Ako pomislimo, da je imel oče kot učitelj redne plače samo 33 goldinarjev na mesec, se moramo zares čuditi, kako je mogel preživljati tako številno družino. Kot organist je imel pač eno cerkveno njivo, da si je mogel rediti kravico, par prešičkov in kozo. A vendar, koliko pritrgovanja je bilo treba kljub temu! Toda Bog svojih ne zapusti. Bil je veren mož, trdno je zaupal v Boga, in to zaupanje ga ni nikdar varalo. Z duhovščino je živel povsod v najlepši vzajemnosti. Ivan Stupar, župnik v Budanjah, in podzemeljski župnik Franjo Dovgan sta mu bila prav očetovska prijatelja.

V križih in težavah je našel veliko tolažbe v svojem klavirju in v glasbi sploh. Kakor že omenjeno, je na vseh svojih službenih mestih rad orglal pri službi božji. Edino v Šmihelu mu je bilo to nemogoče, ker je tedaj opravljal tamkaj službo organista pokojni Kalan.

Cerkvena glasba je bila v tistih časih marsikje na Dolenjskem še na zelo nizki stopnji. Ko je prišel Barle v Podzemelj, je bil tamkaj organist neki Lužar, ki je včasih tudi sam zložil kako pesmico prav po načinu šmarskega »šomaštra«. Ko se je poslavljajal tedanji podzemeljski kaplan Grivec, mu je Lužar za ofertorij zapel takole:

»Grivec, kam se ti odpravljaš?
Ljubi Grivec, kam ti greš« itd.

Do leta 1886. je Barle igral in pel največ Riharjeve, Vavkenove in Cvekove pesmi. A ko je njegov sin Janko prihajal iz Zagreba na počitnice, ga je pola-

goma seznanil s cecilijanskimi skladbami in zlasti s Foersterjevo »Cecilijo«. Ta mu od začetkov ni posebno ugajala deloma zaradi novega, cecilijanskega sloga, deloma zaradi njene majhne oblike, ker je moral liste pogostoma preobračati, a njegov sedež pri orglah in prostor za pesmarico sta bila skrajno nerodna. Kasneje je bil seveda prijatelj cecilijanskih pesmi.

Ker je bila njegova družina zelo muzikalična, si je ustvaril pevski zbor kar iz svoje družine same. Njegova soproga Ivana, rojena Strniša iz Toplic, je bila že od mladosti cerkvena pevka. Ko jo je učil peti, jo je zaprosil za ženo. Še sedaj v 84. letu svoje starosti ima lep glas, a tudi izvisten sponim; zna še danes večino pesmic iz Potočnikovih in Dolinarjevih pesmaric na pamet, in sicer z vsemi kiticami. V Podzemlju torej je v cerkvi soproga Ivana pela sopran, hčerka Pavlina alt, hčerka Matilda tenor, sin Janko ali oče pa bas. Bilo je to res nekaj idealnega, ko je oče s člani svoje družinice na koru poveljeval čast božjo!

Bog ga je očitvidno blagoslovil ne le s srečo v družini, temveč tudi s tem, da je njemu samemu dal čakati izredno visoko starost; umrl je namreč v 90. letu svojega življenja.

V petek, 19. decembra ob pol 3 popoldne se je blagi pokojnik za vselej poslovil od svojega ljubega domačega grička ter se za stalno preselil na bližnji samotni griček šmihelskega pokopališča. Veličasten pogreb je pokazal, kako zna ljudstvo ceniti zasluge vrlega učitelja. In tudi njemu tako draga šolska mladina je še enkrat prišla, a to pot ne več k pouku, temveč da spremi starega, dobrega prijatelja na njegovem zadnjem potu. Učiteljski pevski zbor je pred hišo zapel p. Angelikovo »Človek, glej«¹ in na grobu Jelenovo »Usliši nas, Gospode«, dve sicer že stari, a še vedno ganljivi žalostinki. Ob odprtem grobu sta z izbranimi besedami proslavljala pokojnikove zasluge g. *Mervič Anton*, ravnatelj meščanske šole v Novem mestu, ter g. *Ljubič Matko*, šolski upravitelj v Podzemlju.

Ginjeni smo se poslovili od nepozabnega pokojnika z iskreno željo, da se zopet snidemo nad zvezdami!

Boris Hrovatin:

Nove orgle v Preski pri Medvodah.

Dne 23. novembra, torej isti dan, ko so pri Sv. Katarini prvič zapele z novo miksturo izpopolnjene orgle, so imeli v Preski pri Medvodah cerkven koncert z novimi orglami. Pred koncertom je g. kanonik dr. Kimovec v zanimivem govoru razložil sestavo novih orgel, g. msgr. S. Premrl pa je s praktičnimi primeri na orglah izpopolnjeval njegov govor.

Nove orgle, ki jih je izdelal g. Jenko, imajo okroglo 900 piščali. S preprostimi besedami, tako da ga je lahko umel tudi najmlajši šolarček, je dr. Kimovec razložil, kako električni motor, ki ima zaradi pomanjkanja prostora in zaradi šumenja, ki ga povzroča, svoj prostor v zvoniku, poganja sapo v meh, odkoder se sapa izpušča v posamezne piščali. Ako pogledamo od strani v orgle, vidimo, da stoje piščali, najrazličnejše velikosti, od največjih do dva metra, pa do najmanjših poldrug centimeter, v ravni vrsti kot vojaki. Vsaka taka vrsta se imenuje register. Katera vrsta naj poje, ureja organist, ki ima nad igralnikoma male vzvode, registre. Orgle imajo dva igralnika (manuala), in sicer je spodnji, glavni za močnejše registre, zgornji pa za bolj tihe. Poleg tega igra organist tudi z nogami na pedale.

¹ Čudno skovana beseda »dognanje« naj se enkrat za vselej nadomesti z besedo »življenje«!

Vox celestis, ali tudi eolina imenovan, je tih register na gornjem manualu. Njegov glas je nežen, pa dobi šele tedaj pravi izraz, če mu pridenemo še drug register salicional. Salicional poje podobno, kot vrbova piščal, z eolino pa zveni zelo prikupno, pač kot nebeški glas. Ako tema registroma dodamo še superoktavo, postane glas mnogo jasnejši in svetel. Zdi se, kot da bi solnce posijalo nad pokrajino. Konična flavta je tudi tih register in brni kot kanarček. Njen glas je zelo dramatičen in prikladen za medigre. Salicet je nekak sinček salicionala in poje zelo visoko. Zelo lepo se druži z vsemi registri, zlasti pri spremljanju. Burdon je teman register, zveni zelo lepo tudi v basu, njegov glas pa spominja na brenčanje čmrlja, kar mu je tudi dalo ime. Gamba je okrajšano ime za instrument, podoben goslim, ki ga s polnim imenom nazivamo viola da gamba. Ako združimo gambo z burdom, dobimo glas, ki je zelo podoben glasu klarineta. Najvažnejši register pri orglah je principal, kar pomenja toliko kot gospodar. Ta se običajno rabi za spremljanje petja in je zaradi pogoste uporabe vedno na spodnjem manualu. Ako mu dodamo še oktavo, zveni že precej krepko in mogočno. Dalje imamo še malo flavto, koje glas je žvižgav, podoben kosovemu. Mala flavta z gambo da glas oboe. (Instrument podoben klarinetu, le da ima dva jezička.) Zelo pomemben register je mikstura, kar bi se reklo po slovensko mešanica. Vsaki tipki odgovarjajo štiri piščali. Ta register je sam zase skoroda neuporaben in zveni zelo slabo. Tem večjega pomena pa je v zvezi z drugimi registri, kjer veliko pripomore, da zvenijo orgle bolj polno in mogočno. Zdi se, kot da bi orglam brez miksture manjkala duša. V pedalih imamo zelo tih register subbas. Ta je sam zase šibak, pač pa daje dobro podlago ostalim registrom. Njemu podoben je piano bas, ki je še bolj tih in se uporablja za spremljanje pri tihem, nežnem petju. Burdonal je tudi register v pedalih in je v istem razmerju do subbasa, kot salicet do salicionala. Pedali se sicer le redno uporabljajo sclistično, vendar so velikega pomena. Orgle brez pedalov nimajo tako voluminoznega tona, zlasti ne moremo pogrešati pedalov v plenu, to je tedaj, če pojo vsi registri.

Po končanem govoru dr. Kimovca so razni zbori zapeli več cerkvenih pesmi, na nove orgle pa je zaigral g. msgr. S. Premrl nekaj orgelskih skladb. Orgle so v vsakem oziru dobro odgovarjale. Pa če se je morda pri prazni cerkvi zdela komu superoktava prerezka, je lahko slišal, da je pri polni cerkvi še ta, le navidezna hiba, popolnoma izginila. Lepe orgle so cerkvi v okras, vsem župljanom pa v največji ponos. Želeti bi bilo, da bi si tudi druge podeželske kot tudi mestne cerkve poskrbele podobne orgle, kajti marsikje že tulijo piščali, kot hripavi veterani, po zasluženem pokoju.

Dr. Fr. Kimovec:

Nove orgle v Št. Vidu pri Brdu.

I. manual: 1. Principal 8'. 2. Viola d'amore 8'. 3. Flavta 8'. 4. Flavta 4' (iz št. 3). 5. Mikstura (trovrsten kornet 2²/₃', 2', 1²/₅').

II. manual: 4. Salicional 8'. 5. Vox coelestis 8'. 6. Burdonček 8'. 9. Dolce 4'.
Pedal: 10. Subbas 16'. 11. Piano 16' (iz subbasa).

Orgle, delo orglarskega mojstra Antona Dorniča iz Radovljice, so pnevmatične s sapnicami na stožce. Zato imamo upravičeno upanje, da bo tu mehanika brez motnjav delovala. Igralnik je lep in praktičen; omara je posneta po že davno zastarelih zanikarnih vzorcih iz cenikov.¹

¹ Mojstru svétujemo, da za bodoče dá omare rajši risati našim arhitektom. Saj zato omara ne bo nič dražja, pač pa bo tudi omara — čeprav preprosta — umetnina zase, kakor jih nekaj izredno lepih že imamo.

Kakor je hvale vredno, da si je mojster za te orgle privzel zanesljiv pnevmatičen sestav, tako bi bilo dobro in kar potrebno, da bi si bil osvojil tudi nov, zanesljiv sestav za menzuriranje piščali. Način preozkih menzur, kakor jih imajo te orgle, je kar popolnoma cpuščen. Nemci, ki so ga pred vojno nekaj desetletij siloma gojili, so ga zdaj kar mahoma zavrgli ter se vrnili k starim, dobro preizkušenim menzuram baročne dobe, kakor so jih ohranili Francozi, in kakor so se tudi pri nas navzlic vsem nasprotnim tokovom vzdržale; največ po zaslugi prelata Smrekarja, ki se je strogo ravnal po izkustveno dognanih, teoretično do skrajnosti poglobljenih ugotovitvah Töpferjevih — in po zaslugi naših najboljših mojstrov, Goršiča in Milavca, ki sta z izredno naravno darovitostjo in tenkim sluhom brž zaznala, da samo ta pot zanesljivo vodi k zaželjenemu cilju.

Izgovarjava je v zgornjih oktavah sprejemljiva, čim nižje pa gremo, tem počasnejša postaja, tako da se pri nekaterih registrih četrтинke niti v počasnem adagiu strnjene ne oglašajo. Intonacija je vobče prehuda, prerezka. Menda so temu nekoliko vzrok naročniki, ki so hoteli imeti »močne orgle«. Toni niso dovolj izenačeni, tako da je eden glasen, drugi tih, eden mehek, drugi režoč, ta gladek, oni puhajoč. — Škoda, da se mojster ob tem delu ni še nekaj minut pomudil, da bi slabosti v izgovarjavi in netočnosti v intonaciji odpravil. Še danes bi bilo vredno k orglam sestiti in vanje zlesti; saj bi se pomanjkljivosti, ki so ušesu najneprijetnejše, z dobro voljo in vestno pozornostjo dale kar lahko odstraniti.

Io. Mercina :

Melodijska kvarta v nekaterih zvonovih.

Te kvarte nisem omenil v svojem lani izdanem Zvonoznanstvu. Izpustil sem jo, ker sem hotel, da imej knjižica kolikor mogoče kratek obseg in da vsebuje le to, kar je prav potrebno in našim razmeram primerno. To mi je bilo tem lažje, ker se ta kvarta v tonski vsebini zvonov zelo redkokdaj pojavlja in to navadno le v starinskih zvonovih večjega kalibra s težkotnim krilom od d" dol in prav izjemoma do f'. V današnjih dneh mora zvonoznanec preslušati veliko število zvonov, da zasledi to kvarto. Tako sem jaz po vojni med poldrug sto preizkušenimi zvonovi naletel le na dva in sicer na prvomanjši zvon v tuk. stolnem zvoniku (h, cis¹, dis¹, eis¹) in na znanega vipavskega očaka (d') na Gočah. Zvon v stolnici ni sicer pravi normalni (internacionalni) cis¹ z 274 tresljaji na sekundo, ampak višji (tedaj v Italiji navadni cis¹) z 282 tresljaji. Celotno je dober, četudi ne vzoren. Vredna sta oba, da napišem o njiju udarni kvarti par vrstic.

Glasovno vsebino dobrega zvona tvori mali trizvok, pomnožen z oktavianjem nekaterih tonov. Če so med njimi natančni intervali, potem je zvon vzoren. Vzornih zvonov je pa le malo. Zvonarji niso še dandanes absolutni gospodarji nad profilom zvona in profil je, ki urejuje v zvonu natančnost v intervalih. Faktično so pa ti intervali jako nestalni. V nestalnosti prednjači že najvztrajnejši spodnji ton, ki se malokdaj zadovoljuje s svojim odrejenim stališčem v spodnji oktavi, pač pa uhaja kvišku celo do kvinte, ali pa se zniža do none. — Udarni in glavni ton, ki tvorita toniko harmonije, bi morala biti vedno istoglasna, a žal premnogokrat nista. Prav rada zapuščata svoje častno stališče ter menjevalno preskakujeta tangento, ki ju veže normalno z višjimi harmonijskimi toni

Za ta spis najvažnejša je terca in sicer sedaj privilegirana mala terca. Tudi tej je priljubljeno uskoštvo. Če se zviša za pol tona, ni to še nesreča; mala terca preskoči v veliko, iz malega trizvoka nastane veliki, iz mol-zvona dur-zvon. Drugo je, če tvori ta zvišek le četrmino tona. Takrat se zabriše značaj akorda, zvon ni ne dur ne mol, ampak nekak dvospolnik, če tudi to še ni taka nesreča, saj se disonanca v terci lažje prenaša kot v drugih intervalih, zlasti v oktavi.

Če pa preskoči terca v kvarto — kar se k sreči le malokdaj zgodi — takrat se ne zabriše le značaj akorda, ampak tudi značaj harmonije. In tako stojimo pred intervalom, ki je v naslovu tega spisa in pred nami stoji vprašanje, ali je ta kvarta identična s kvarto

zaneseno iz terce? Veščega čitatelja ne more spraviti to vprašanje v zadrego; iz harmonijske terce ubegla kvarta more biti le harmonijski ton, spisu je pa predmet melodijska kvarta. O istovetnosti ni torej tu govora. Temu odgovarja razlika v zvočnem znaku. Kvarta, ubegla iz harmonijske terce, mora pač imeti zvok soroden tej terci, t. j. mora biti mehek, temen, okrogel, izdonevajoč. Melodijska kvarta pa ima zvok melodijske tonike (udarnega tona), t. j. ton je kratek, bliskovit, rezek, kovinast. To je neizpodbiten dokaz za razliko teh dveh kvart, drugi pa je dejstvo, da so vsi morebitni poizkusi v izvabljanju harmonijske terce brezuspešni; ni je, izginila je v kvarto. — Obrnimo zdaj to označbo na imenovana zvonova!

V goriškem zvonu je kvarta precej nerazločno slišna, zaznati jo more le izurjeno veščakovo uho; zakaj oglašja se za hip v družbi s terco in prav nič bolj slišno kot ta. Nje resonanca enači resonanci udarne tonike, je še krajša, ker nastopi hip za njo in utihne hip pred njo, traja le par sekund. Trajnost nje harmonijske sovrstnice pa sega do treh četrtin minute. Mel. kvarta je resda izključena iz glasovnega okvirja harmonijskih tonov, toda s svojim zvočnim znakom je tako prislonjena na udarno toniko, da jo ta absorbira in v sebi potaplja.

Mnogo jasnejša in bolj izrazita je melodijska kvarta v goškem velikem zvonu (d⁴, f⁴, g⁴, a⁴). Ta kvarta preglašja iz daleč vse slišne harmonijske tone ter stopa občutno v ospredje, če ni izvabil krepkejši udarec s kembljem udarne prime. To se godi, ko izvaja udarce urno kladivo, takrat imamo občutek, kot bi ura bila na dva zvonova; na veliki in manjši srednji. V zvonjenju pa je ta kvarta popolnoma zabrisana.

Minulo poletje sem ta zvon natančno preizkusil, pa ves trud, da bi s piščalko izvabil harmonijsko kvarto, mi ni uspel. Oglašala se je pač le terca, ki je ostala na svojem mestu.

Dobro se da melodijska kvarta velikega zvona uporabljati v triglasnih mešanih zvonilih, kjer okrepljuje udarno primo malega zvona.

Dr. Stanko Vurnik:

Jakob Aljaž in naša ljudska pesem.

Rajniki duh, svetnik in skladatelj Jakob Aljaž je bil, kar je morda malokomu znano, tudi navdušen zbiralec slovenskih ljudskih pesmi. Ko je zbiral gradivo za svojo Mohorjevo pesmarico, se je obrnil na svoje prijatelje in jih poprosil, naj mu spišejo in pošljejo originalne narodne pesmi iz raznih slovenskih krajev. Več teh pesmi je tudi v pesmarici priredil za zbor in izdal, kakor znano. Tudi sicer je moral dobro poznati slovensko ljudsko pesem, kar se čuti v njegovih skladbah, ki tako lepo zadenejo pristno slovenski duh. Zato so pa marsikateri njegove umetne skladbe tako hitro ponarodele. V svojih Pevskih spominih (III.—V. letnik »Pevca«) se marsikje dotakne slovenske ljudske pesmi in celo že v prvih vrstah objavlja štiri zanimive stare pesmi (Povšod me poznajo, Da bi toľkanj dobili, Eno uro od Ljubljane in Svet Štefan ti naš patron), da jih ohrani in obvaruje pozabe.

Po Aljaževi smrti je prišla njegova glasbena folkloristična zapuščina v roke msgru. Stanku Premrlu, ki jo je, kar se je dalo, uredil in podaril kr. etnografskemu muzeju v Ljubljani. Ta muzej ima sedaj v rokah malone vse dosedanje zbirke ljudskih pesmi iz slovenskih krajev. Med temi je največja ona, ki jo je na pobudo bivše avstrijske vlade zbral Odbor za nabiranje slovenskih narodnih pesmi med leti 1906. in 1915. S to zbirko, z zbirko, ki jo je samostojno nabral muzej in pa z že objavljenimi ljudskimi pesmimi vred imamo Slovenci zbranih sedaj nad 15.000 pesmi. Te čakajo izpopolnitve iz krajev, odkoder je bilo še premalo pesmi doposlanih. Potem se bodo izdale po modernem znanstvenem sistemu.

Aljaževa zbirka je pomemben nov donos k zbirkam naše ljudske pesmi. Sicer ni kdovekaj obširna, pa vsebuje le več biserov, ki lepo izpopolnjujejo doslej nabrano blago.

Kakor je razvidno iz pisem, ki so dodana pesmim, so nabirali za Aljaža l. 1895.: Stefan Bezenšek, umirovljeni nadučitelj in organist v Podsredi, Jos. Trafenik, takrat bogoslovec v Mariboru (pesmi od Sv. Florjana na Boču), Josip Kamnikar, takratni organist v Radečah pri Zidanem mostu (1897), Lovro Horvat, nadučitelj v Gorjah na Zilji (po posredovanju župnika bistriškega L. Vavtizarja), J. Medič, nadučitelj, orglarski mojster Zupan iz Kroke, župnik J. Podboj, neki Porenta, nadučitelj Peter Gros v Zagorju (1895), nadučitelj Jos. Korban iz Št. Vida, organist Marchisetti iz Leskovca, bogosl. † duhovnik Lovro Tič, † Jos. Levičnik, Matija Hudovernik v Dobropoljah. Emilija Kmet, učiteljica ročnih del v Št. Lovrencu pri Trebnjem, Štefan Ferluga, učitelj na Opčinah pri Trstu, dekan Ivan Skuhala iz Savinjske doline, Karel Bernard, duh. svetnik Anton Čadež, takratni kaplan pri Sv. Trojici pri Tržišču, M. Sedej, Ivan Šprahman, takratni organist v Celju, dalje takratni semiški dekan in še več drugih, katerih imen ni več mogoče ugotoviti ali iz zapiskov razbrati. V nekem pismu je celo govor o tem, da je Aljaž, ko je sestavljal Mohorjevo pesmarico, poslal po Slovenskem tiskan poziv za nabiranje narodnih pesmi. Zgleda, da je bilo to decembra leta 1894.

Naj sedaj naštejemo po vrsti ljudske pesmi iz Aljaževe zapuščine.

1. O romar, tu se ustavi, križev pot premišljuj! Pesem ima 16 kitic po 8 vrst z refrenom O moj Jezus! in stoji v a-molu, ima pred koncem 4 takte v značilnem paralelnem duru in je melodično nakičena v smislu XVII. in XVIII. stoletja. Je ena nastarejših in najzanimivejših v vsej Aljaževi zbirki. Zapisal Št. Bezenšek, pela se je okrog l. 1835. na veliki teden ob božjem grabu v Podsredi.

2. Vstajaj, vstajaj, človek moj! Petnajst kitic, pela se je na Stari Gori pri Podsredi okrog l. 1840. Zapisal Št. Bezenšek.

3. Oh, kak lepo Jezus hvali! Svetega Joaneza! Sedem kitic, alpski melodični profil, značaj konca XVIII. stol. Podsreda, zapisal Št. Bezenšek.

4. V daljnje kraje znana Sveta Gora je, dvajset kitic, Podsreda, Bezenšek, značaj prva pol. XIX. stol.

5. Danes kliče, Marija otročiče vse romarje. 11 kitic, Podsreda, Št. Bezenšek.

6. Zbud se v andohti kristjan prot nebešk kraljici! 14 kitic, Podsreda, Bezenšek, značaj XVIII. stol.

7. Dober večer, bratec moj, tak se ma pozdravila! Pesem zapisana pri Sv. Florjanu na Boču, zapisal Jos. Trafenik.

8. Glažki so natočeni, so Tončku v roke zročeni. Glej 7.

9. Jaz sem Vodovnik Juri, pri Skomru sem doma. Glej 7.

10. Pripeljali so furmani en glažek zrelega vinca. Glej 7.

11. Sonce sije luč gori pred Tončkom en glaž stoji. Glej 7. (Zanimiva menjava takta $\frac{3}{4}$ — $\frac{6}{8}$.)

12. Ljuba družba prosim vas, eno pesem pet od vas. Glej 7.

13. Prijatelj kod si hodil? Glej 7.

14. Jager mi jaga. Zap. Jos. Kamnikar v Radečah pri Zidanem mostu l. 1897.

15. Bratec primi za kupico. Glej 14.

16. Jaz pa v gorico grem. Glej 14. Zanimiva »izpraševalnica«.

17. Zahvalim vam prijatelji. Nagrobnica, Gorje, Koroško, zap. 1895 L. Horvat. Priredil za C. Gl. tudi St. Premrl.

18. Na tratico sedem, počivam sladko. Zap. J. Medič, naduč. (Odkod?)

19. Prijazno luna sveti, nam lahko noč želi. Glej 18.

20. Ko pomlad se bliža, jaz vrtec gradim. Glej 18.

21. Cerkvica vrh gore. Glej 18.

22. Za pasom dve osli in čutarico. Glej 18.

23. Potnik hodi po stezci. Glej 18.

24. Na goro, na goro, na strme vrhe! Glej 18.

25. Tihi mrak zemljo pokriva. Glej 18.

26. Čudapolna kranjska zemlja, Bohinjska. Glej 18. Pesmi 18—26 ne kažejo izrazite etnografske note, nekatere so znane umetne.
27. Preč je zdej to staro leto. Kroparska. Zap. Zupan iz Kroepe.
28. Pesmico zapeti čem, kam gre naša hoja. Zap. župnik Podboj. Varianta »žegnanga britofas.
29. I. pije iz polnega. Zap. Emilija Kmet, Št. Lovrenc pri Trebnjem.
30. L. Zakaj se kujaš? Glej 29.
31. En glažek je natočen. Glej 29.
32. Mogočni Bog, kolk si rožic ustvaril! Glej 29.
33. Oh preljubi bratec glej! Glej 29.
34. Bratec, kaj je to? Glej 29.
35. Tu je prijetni čas, ker slišim petja glas. Glej 29.
36. Se fantje zberejo, na Brezje gredo. Glej 29.
37. Pijmo, pijmo šentjanževca. Glej 29.
38. Kaj ste tak žalostni, pa b kaj korajžni bli. Glej 29.
39. Priletela kukovca, ta prijazna tičica. Glej 29.
40. Dober večer jaz voščim vam. Glej 29.
41. Delaj se belj dan, k nam bo pa prišel Jezus sam. Glej 29. Pesmi 29—40 so stare, originalne dolenske, žalibog pa slabo v taktu zapisane. Rešiti se bodo še dale.
42. O sveti Štefan, naš patron. Iz Sore, zap. Porenta. Takt treba popraviti.
43. Dans obhajamo kristjani prvi novoletni dan. Glej 42.
44. Razveseli se kristjan, dans je tisti srečni dan. Glej 42.
45. Ljuba družba, prosimo vas, de bi dovolili! Zap. Štefan Ferluga na Opčinah pri Trstu. (Premrlova opazka: Na Homcu pri Kamniku so peli to pesem kot mrliško o pokopališču.)
46. Sam Bog s je ta stan na svet izvolil. Glej 45.
67. Oj pijmo ga, le pijmo! Glej 45.
48. Oj preljuba jagoda, boljša si kot voda. Glej 45.
49. Naše srce povzdignimo proti večnemu Bogu. Glej 45.
50. Vsi verni kristjani, vsi veselega srca. Glej 45.
51. Kaj si je Bog na svetu zvolil. Glej 45.
52. Sam večni Bog je poslal dol iz svetih nebes. Glej 45.
53. Čudi se vesoljni svet, glej kaj se ima začeti! Glej 45.
54. Rad bi hotel častiti Marijo po vrednosti. (Glej 45.)
55. Tisočkrat si ti česčena, o Marija, rožni cvet.
56. Ta prvo večer gospa večerjala. Ivan Skuhala, dekan, Ljutomer.
57. Večer jaz dolgo čujem, zaran pa dolgo spim. Glej 56.
58. Zdaj smo se sladkega vinca napili. Glej 56.
59. Domu ženi, moja hči! Glej 56.
60. En soldat ročiške fare, v turško ječo zakovan. Glej 56.
61. Veselimo se braci, kdaj se vidimo! Glej 56.
62. Mati so mi rekli, ne jemlji moža! Glej 56. Pesmi 56—62 so zelo originalne prleškega značaja.
63. Med cveticami po logi teče bistra Bistrica. Iz Boh. Bistrice, zap. Karel Bernard.
64. Le to me veseli, da ste še zdravi vsi. Iz Sv. Trojice pri Tržišču na Dolenskem. zap. Anton Čadež l. 1898.
65. Slovenc Slovenca vabi, če se ti pit ne gabi. Glej 64.
66. Oj ti vboga pjana šleva, kaj pa vendar s tabo bo? Glej 64. Zanimiv dialog. konec dvoglasen.
67. Kdo bi zmirom tužen bil? Glej 64. Napev in tekst nista pristno narodno blago.
68. Stoji stoji tam Beligrad. Glej 64.
69. To zlahtno vinsko kapljico zdaj hočemo popiti! Glej 64. Štev. 67—69 imajo pripombo zapisovalca, da se nahaja besedilo v pesmarici Železnikarjevi.

70. Mati ziblje, lepo poje. Glej 64. Besedilo v Razlagovi pesmarici.
71. Zapeli bomo kolospev, da bode vsak vesel. Glej 64. Besedilo v Železnikarjevi pesmarici.
72. Tamkaj v Kani Galileji, je pa srečna vohcet bla. M. Sedej.
73. Doma sem pri Ljubljanci, če s kaj prijatelj moj. Glej 72. Ta pesem ima opombo: Star godec v Črnem vrhu nad Polhovim Gradcem.
74. Hit! Hit! Hiti le trte vit! Flosarska, Ivan Šprahman, Celje.
75. Zmlad leta se men lušno zdi. Glej 74.
76. Ah ura že bije, sonce več mi ne sije. Glej 74.
77. Ljubezen večna ustvarla vse. Glej 74.
78. Nikdar na svetu boljšega ni, kakor gorica ki vince rodi. Glej 74.
79. Prelepo ime L, sam Bog te naj živi! Glej 74.
80. Petelinček se oženi na lipici zeleni. Glej 74.
81. Je spaval spaval dopoldan. Hrvatska. Glej 74.
82. Prva kupica, zrelega vinčeka. Glej 74.
83. To me še najbolj veseli, ker okrog mize tolik ljudi sedi. Zap. g. dekan iz Semiča.
84. Bog živi, Bog živi, vse ta luštni ljudi. Glej 83.
85. Hvaljen bodi Jezus Kristus. Darovanje ženina in neveste. Glej 83.
86. Nikar ne dremajte, zvesto poslušajte! Božična. Besedilo v stari Dolinarjevi knjigi. Sora, Porenta.
87. Oj ti dovji Juri, odkod si ti doma? Glej 86.
88. Pred Bogom poklekni. Zagorje, Peter Gros, 1895.
89. En velik veselje je andohtljiv skup zbrani! O sv. Martinu. Se poje v kumski okolici pri martinovanju. Glej 88.
90. Srečni veseli skoz božjo pomoč. Od pirhov. Glej 88.
91. To vino je v čast hvalo Bogu. Glej 88.
92. Zakaj se tak lepšaj na sveti? Glej 88.
93. Eno zdraviljičko čem zapet. Glej 88. Zelo originalna. Obseg undecime, kar na Dolenjskem redkost.
94. Dokler ta svet nam cveti, veselo se shajamo mi. Glej 88.
95. Jaz sem nabore Jurij. Glej 88.
96. Od pohorskih kmetov vam hočem zapet. Glej 87.
97. Komaj sem fantič star osemnajst let. St. Vid. Zap. Jos. Korban.
98. Ptičica zapela je v hišici zeleni. Glej 97.
99. Bog je ustvaril zemljico. Glej 97.
100. Preljubi bratec glej, vse se veseli! Glej 97.
101. Marija, le ti pomagaj nam! Glej 97.
102. Vekovite naj ti čase, blagoslov nebeški rase! Glej 97.
103. Kdo bi zmeraj tužen bil? Leskovec, organist Marchisetti.
104. Srečni ženin in nevesta! Glej 103.
105. Raduj veselja srce se! Rešivnica za god leskovškega dekana. Glej 103.
106. Zbudi se, vstan, radosti zarja! Glej 103.
107. Smo sladko vince pili, k je Jezus mimo šel. Lovro Tič, bogosl. (Pripomba: Glej koledar družbe sv. Mohcrja 1894, str. 68.)
108. Stoji tam gora limbarska. Glej 107. (Glej Janežičev Cvetnik za nižje razrede.)
109. Snoč je biv lep večer. Glej 107.
110. Rožic ne bom trgala. Glej 107.
111. Visoko vrh planin stojim. Glej 107. Bržkone po Nedvedu.
112. Ena ptičica priletela iz dežele ogrske. Glej 107.
113. Lepšega nič na svetu ni. Glej 107.
114. Kdo rojen prihodnjih bo meni verjel? Glej 107. Tekst Vodnik.
115. Tičica zaprta bla v hišici zeleni. Glej 107.

116. Ko ptičica sem pevala. Glej 107. Razlagova pesmarica.
117. Na sred vasi lipca stoji. Glej 107.
118. V nedeljo zjutraj pride, je v cerkvi božja čast. Glej 107.
119. Že dolgo nismo pili ga. Glej 107.
120. Se sonce ozira lepo, ker jemlje od mene slovo. Napev Jos. Levičnika.
121. Pozdravljena bodita nam, ki zvezal vaju Bog je sam! Glej 120.
122. Dekliški stan jest zapustim. Glej 120.
123. Prelepo drevce zeleni, poganja žlahtne vrhe tri. Glej 120.
124. Tamkaj v Kani Galilejski, je pač srečna ohcet bla. Glej 120.
125. Oh kaj za n trošt in veselje. Glej 120. Zelo stara, tudi na Koroškem znana.
126. Kadar serce žalno bije. Glej 120.
127. Prijatelj jaz vprašam te. Matija Hudovernik, Dobrepolje. Zelo zanimiva »iz-praševalnica«.
128. Varianta prejšnje. Glej 127.
129. Varianta. Glej 127.
130. Miška pa pride z mišnice, pojedla je pšenico z žitnice. Glej 127.
131. Dones smo se skupaj zbrali. Koledniška. Glej 127. Zelo stara, XVIII. stoletje.
132. Pij ga, pijanec, po kravje! Glej 127.
- To so pesmi, za katere je znana njihova domovina na Slovenskem. Naj slede še pesmi, pri katerih manjka opomba, odkod so in kdo jih je zapisal.
133. Eno pesem čem zapeti, očitno vsem na glas. Šaljiva. 12 kitic.
134. Od svete Neže čem zapet, ko živela je na svet.
135. Prišle so strašne novice za vse mlade fantiče.
136. Kaj se boš odmikal, saj se ti prišika leta soldaški stan!
137. Sem deklica mlada, vesela.
138. Prvo leto, ko sem služil, eno kokljo sem prisluzil. Zelo zanimiv »litanjski« tip.
139. Vse je vesel na svet, jaz bom pa moral vmret. Vojaška.
140. Kje je veselje moje? O vojaškem begunu. (Opomba: V letu 1888. potikal se je po Tuhinjski dolini vojaški begun A. O., pri kateri priliki je zložil sam od sebe pri-čujočo pesem. Napev pa so fantje napravili.)
141. Zdaj vam podajam to desno roko. (Slovo rekruta.)
142. Spomlad je res vesela. (Naborniška.)
143. Ena ptičica priletela iz dežele Štajerske. Se poje ob mrtvaškem odru.
144. Dans je pa že vse veselo! Svatovska.
145. Kaj čmo fantom podeliti? Mrliška.
146. Marija z Ogerskega gre. Zanimiva epična legenda.
147. Po cesti gre en mlad soldat. Od sv. Bernarda. Legenda.
148. Prišla bo pošta iz nebes. Mrliška.
149. Na polji na hišica stoji. Mrliška.
150. Kratak čas od nas beži. Mrliška.
151. Snoč ponoč ob enajsti uri. Mrliška.
152. Čujte sestre, čujte bratje! Mrliška.
153. Prva je ura te noči, ko se Marija veseli. Mrliška.
154. Na polju stoji hišica. Od bele žene. Mrliška.
155. Dober večer vam voščim zdaj. Mrliška.
156. Na sred vasi en križ stoji. Mrliška.
157. Rasti rasti rožmarin. Mrliška.
158. Ena ura bo prišla. Mrliška.
159. Čast in hvala bod Bogu, ljubmu svetmu Janezu. Od sv. Janeza Nepomuka. Mrliška.
160. Zakaj se tak lepšaš na sveti? Mrliška.

Pesmi št. 133—160 so pisane od iste roke. Bržkone iz Tuhinjske doline, kakor kaže opazka pri št. 140.

161. Eno rožco ljubim.
162. Sveta mati, to te prosim! Comp. Joan. Golob 25. 3. 1891.
163. Komaj odleze sneg, da se pokaže breg.
164. Kolko je bratcov in sestric?
165. Vesel je samski stan.
166. Ribcam dobro gre, ker žeje ne trpe.
167. Oh ura že bije, sonce več mi ne sije.
168. Sladko je vince s Trške gorice.
169. Moj očka so djali, ožen se moj sin!
170. Oh kaj nek na svet je zdej, de obenga vesela nej?
171. Strašni bo sodni dan, premisli moj kristjan!
172. Vse bom prodala, kar imam!
173. Pijmo ga pijmo, dokler živimo!
174. Pojte drobne tičice, preženite se megličice!

Pesmi od 161 do 174 so spisane z isto roko. Iz neke obpombe v tekstu bi sledilo, da so iz Zužemberka. Imajo pa izrazit dolenski značaj.

175. Na planincah lušno biti.
176. Zdaj smo se pa naspapa-pali.
177. Kdo rojen prihodnjih? Tekst Vodnik.
178. Dva nedolžna otročiča, eden kruljev, drugi slep. O pijancu. Zanimiv dvogovor, končno dvoglasen zaključek v duetu.

Pesmi 175—178 so pisane z isto roko. Podpis slabo čitljiv (J. Ažman?).

179. Vre vre vre, mi smo Ribničanje!
180. Sem Ribnečan Urban. 179 in 180 od iste roke.
181. Vmreti moramo. Brez teksta.
182. Grešni človek. Brez teksta.
183. Misliš Jezsusu bratec biti? Brez teksta.
184. Kaj se bom jaz človek grenil? Brez teksta.
185. Oj ti pregoljufni svet.
186. Prišla bo ljuba vigred. Brez teksta.
187. Na svetu ni veselja. Brez teksta.
188. Kar si dobrega storil. Brez teksta.
189. Kaj bi jaz kristjan, vesel ne bil? Brez teksta.
190. Bog pravi oču Abraham. Brez teksta.

Bržkone so pesmi 181—190 iz Gorij v Ziljski dolini in jih je zapisal L. Horvat, kar bi izviralo iz pisma župnika L. Vavtižarja iz Ziljske Bistrice 28. 1. 1895.

191. To meni zdej ni več prestati. O revnem kmetu.
192. Vince inu voda, nucni dve reči.
193. Jaz sem en veseli kmetič.

194. Ohcet je zato narjena, da sta vidva mož in žena. Te štiri pesmi so pisane z isto roko in imajo štajerski značaj.

Brez melodij je nekaj tekstov ostalo. To so:

Srečen ženin in nevesta, Raduj veselja srce se, Zbudi se, vstan, radosti zarja!,
 Pesmico zapojmo mi (Svečnica), Dobri večer, dobri ljudje! (jurjevanje). Te pesmi so pisane z isto roko kakor »Rešivnica za dr. J. Šterbenca, dekana Ieskovškega«. Bodo bržkone od tam. (Konec prih.)

Organistovske zadeve.

Društvo organistov in pevovodij v Ljubljani je razposlalo okrog 120 organistom ljubljanske škofije, ki še niso včlanjeni v tem društvu, sledeči poziv:

>Vabimo Vas, da pristopite kot član k društvu organistov in pevovodij v Ljubljani. Je to edina naša in samo naša organizacija, od katere smemo pričakovati pomoči v sili in zboljšanja našega gmotnega položaja. Čim močnejše bo

društvo, tem večji bodo uspehi. Vsak organist, ki ni naš član, ovira društvena stremeljenja in škoduje — četudi le indirektno — ugledu in napredku organistovskega stanu. Društvo nudi članom moralno in gmotno podporo. Pristopite torej k našemu društvu! Vpisnina znaša 10 Din, letna članarina 25 Din, prispevek za vdovski sklad pa je 10 Din. Ta se plača samo pri vstopu in potem vselej, kadar umrje kak društven član. Prijavite se ali pri društvenem predsedniku Antonu Jobstu, organistu v Žireh, ali pri tajniku Ivanu Zdešarju, organistu pri sv. Petru v Ljubljani, ali pri društvenem blagajniku msgr. Stanku Premrlu, stolnem organistu v Ljubljani. Pričakujemo Vašega gotovega odziva. Opozarjamo, da bo društvo dajalo odslej podpore samo članom.«

Na tem mestu ponovno opozarjamo vse organistenečlane na naš poziv in jih vse brez izjeme — izšolane in samouke, aktivne in upokojene — vabimo v naše društvo. Koliko organistov dostikrat toži o svojem slabem položaju, o pomanjkanju ugleda itd. Vsi tisti naj pomislijo in se zavedo, da so precej tega tudi sami krivi. Zadnji čas je že, da se zberemo vsi v organistovskem društvu pod geslom: Vsi za enega, eden za vse!

Razpisana organistovska služba. Od župnega urada Duće, p. Omiš v Dalmaciji smo prejeli sledeči oglas: »Ako koji orguljaš želi namještenja, mogao bi ga dobiti u župi Duće kot Splita-Dalmacija. Dotični bi bio orguljaš i namještenik kod tvornice u istoj župi. Reflektanti neka se obrate za detaljne informacije na župni ured.«

Koncertna poročila.

I. Koncerti v Ljubljani. 1. decembra 1930 se je vršil običajni časnikarski slavnostni koncert. Na njem so sodelovali: orkester 40. pešpolka »Triglavskega« pod vodstvom višjega kapelnika g. dr. Jos. Čerina, pevski zbor državne realke pod vodstvom učitelja petja g. L. Kramolca, pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« pod vodstvom pevovodje g. Z. Prelovca, prvi tenor zagrebške opere g. Marij Šimenc in pevski zbor »Glasbene Matice« pod vodstvom g. L. Zepiča. Na klavirju sta spremljala dirigent g. H. Svetel in konservatorist g. M. Lipovšek. Razen Borel-Clercove »Madlone ob zmagi«, ki jo je zbor realcev pel v francoskem in nato še v slovenskem jeziku, so bile na sporedu skladbe samo slovenskih skladateljev: Dr. Čerinova v vsakem oziru krasna suita »Iz vrela ljubavi«, Devova »Barčica«, P. H. Sattnerjev »Vstal je Gospod«, dr. Kimovčeva »Domovina, bela golobica«, E. Adamičeva »Zabučale gore«, Hubadov »Potrkan ples« in samospevi, ki jih je zapel g. Šimenc (Foersterjeva arija iz »Gorenjskega slavčka«, Pavčičev »Pred durmi« in Vilharjev »Mornar«). Vse točke so bile izvrstno izvedene. — 3. decembra je koncertiral španski violinski virtuoz Juan Manen. Izvajal je Beethovno »Kreutzerjevo sonato«, Paganinijev koncert v h-molu v lastni priredbi, svojo Balado, op. 20, Schubertovo »Čebelo«, Gluckov »Balet lento« tudi v lastni priredbi in končno svoj Iberski ples. Manen se je izkazal kot čudovit virtuoz, ki mu ni zlepa najti para. V interpretaciji zlasti Beethovna je bil morda premalo krepak in globok, a drugače sijajen. Tudi njegove skladbe so solidne, dokaj moderne in kažejo veliko skladateljsko spretnost. Njegov spremljevalec na klavirju Valter Fischer je bil zlasti v prvem delu koncerta preglasen, v drugem delu se je solistu boljše podredil. — 4. decembra je Narodno železničarsko glasbeno društvo »Sloga« priredilo v društveni dvorani v Ljubljanskem dvorcu svoj drugi prosvetno glasbeni večer. Cel večer je bil posvečen skladatelju 15. stol. Guillaume Du Fay-u, ki ga je v uvodnem predavanju orisal društveni pevovodja in kapelnik g. Heribert Svetel. Nato so sledile zanimive okrog 500 let stare Du Fay-eve skladbe: od svetnih trije rondi, ena romanca, ena

pesem, in od cerkvenih himna »Christe Redemptor« ter »Et in terra«. Vse te kontrapunktične, tuintam celo zelo zapletene in zlasti ritmično težke skladbe sta društveni pevski zbor in orkester izvedla prav dostojno. Za tako res kulturno in nesebično delo društvu in zlasti g. Svetelu vse priznanje. — 9. decembra je Glasbena Matica izvajala veliko glasbeno delo: Hektor Berliozovo »Faustovo pogubljenje«, dramatično legendo za soli, zbor in orkester. Kot solisti so sodelovali gospa Zlata Gjunjgvec-Gavella (sopran), g. Josip Gostič (tenor), g. Robert Primožič (bariton), g. Anton Petrovčič (bas), pevski zbor Glasbene Matice in pomnoženi operni orkester. Vodil je ravnatelj opere g. Mirko Polič. »Faustovo pogubljenje« obstoji iz petih delov, ki so le deloma povzeti po Goethejevem »Faustu«, drugače pa od skladatelja samega svobodno prirojeni. Goethejev »Faust« se konča s Faustovo rešitvijo, Berliozov pa s Faustovo pogubo. Berlioz, sploh nagnjen k fantastičnemu, je tudi v tej svoji legendi nanizal celo vrsto fantastičnih doživetij, ki so pomešana s prizori iz narave, semtertja tudi silno čustvena. Samospevi so plemenito recitativnega značaja, zbori nenavadno krepki, veličastni in učinkoviti; svojevrstni in pomembni so orkestralni vložki, zlasti Rakoczyjeva koračnica in menuet večč. Ogromno glasbeno delo je bilo izborno podano. Odlikovali so se solisti kakor pevski zbor in orkester z dirigentom vred. Berliozovo delo je Glasbena Matica izvajala 16. decembra v Zagrebu, 11. januarja tega leta pa drugič v Ljubljani. Mesto gospe Gjunjenac je pela v drugih dveh nastopih gdč. Vera Majdičeva. — 19. decembra sta koncertirali sestrji Mihajlovič iz Beograda: violinistka gdč. Marija Mihajlovič in njena sestra pianistka. Marija Mihajlovič je izvajala C. Franckovo sonato, Ambrozijev koncert, Milojevičevo Srpsko igro in Rahmaninov Ples. Njena sestra, ki je spremljala na klavirju, je zaigrala dva Debussyjeva komada in Ples skladatelja Falla. — 21. decembra je bila Akademija gojencev drž. konservatorija. — 4. januarja 1931 je koncertiral Maudrov Dudaški trio iz Prage. Duda in dvoje gosli, prav čedna kombinacija, semtertja še pevski glas zraven. — 5. januarja je koncertiral Pevski zbor učiteljstva UJU v Ljubljani z velikim in odličnim sporedom. Mešani zbor je izvajal tri duhovne pesmi, ki jih je po njih napevih iz l. 1586. in 1678. oziroma po njihovem melodičnem materijalu v madrigalnem slogu zložil Emil Adamič. Vse tri so bile izvrstno podane, posebno težka s svojimi drznimi prehodi je tretja: »Češčenja si, Marija«, ki jo je zbor zaoril s silnim zamahom, da nas je kar prevzelo. Lajovčevi zbori »Bolest je kovač«, »Spomladni spev«, »Pastirčki«, »Kroparjic in »Medved z medom« so zborovske skladbe, ki jih vedno radi poslušamo. Brezdvomno spadajo med najbolj zrele in uspele, kar so jih zložili slovenski skladatelji. G. pevovodja Srečko Kumar jih je izvrstno tolmačil in zlasti prvi zbor nenavadno iskrovito in dramatično podal. Vmes smo čuli dva ženska zbora s sopranskim samospевom: Škerjančeve »Iskre« in Adamičevo »Pastirico« (pravzaprav »Pomlad«), čvrsto skladbo v jasnem slogu. Zanimiva sta bila Osterčeva mešana zbor »Konja jezdi aga« in »Pesem o suhi muhi«, obe svojevrstni, krepki v značilnem modernem kontrapunktičnem slogu, deloma v nenavadnih harmonijah. Kot orgle je donel znani klasični Foersterjev osmeroglasni mešani zbor »Z glasnim šumom s kora«, živahno in veselo razgiban je bil Hubadov »Potrkan ples«. Ženski zbor je poleg dveh že omenjenih skladb zapel še tri prav lepe mladinske Kogojeve in pet mladinskih E. Adamičevih, ki so vse ugajale. »Izpraševalnico« so morali ponoviti. S petjem učit. zbora smo bili izredno zadovoljni, tudi zbor je sam kot tak prav dobro zastopan v vseh glasovih, zvočno izenačen, prožen in že na taki stopnji, da zmore tudi najtežje naloge. K uspehu koncerta mu moremo le srčno čestitati, v prvi vrsti pevovodji g. Kumarju. Pri koncertu je sodelovala gdč. A. Meze, ki je s svojim jako simpatičnim in in dobro izšolanim sopranom pela solistični del pri dveh ženskih zbora, sama pa pet kratkih, a ljubkih Adamičevih otroških pesmi. — 12. januarja je koncertiral Zagrebški godalni kvartet, ki ga tvorijo gg. Miranov, Graf, Arany in Fabbri. Izvajali so po en Bocherinijev, Škerjančev in Dvořakov godalni kvartet. Imeli so dober obisk in velik uspeh.

II. Koncerti drugod. 1. dec. so koncertirali v Beogradu vsi jugoslovanski akademski pevski zbori: beograjski »Obilič«, zagrebška »Mladost« in

»Balkan«, skopljanski »Obilič«, subotiška »Svetlost« ter ljubljanski akademski pevski zbor. Naš pevski zbor je nastopil s tremi najmodernejšimi moškimi zbori Adamiča, Kogoja in Ravnika. Žal, da z njimi pri občinstvu ni tako uspel, kakor bi bil zaslužil. Naš pevski zbor je vodil g. A. Neffat. — Učiteljski pevski zbor UJU iz Ljubljane je priredil koncert v Trbovljah in v Brežicah. — V Celju je koncertiral zbor »Wiener Sängerknaben«. — Ravnotam se je dne 1. decembra vršil koncert koroških pesmi. — Na Jesenicah so imeli koncem novembra Cecilijin koncert.

St. Premrl.

Iz odbora Cecilijinega društva v Ljubljani.

Odbor je imel redno sejo 14. januarja 1931. Navzoči so bili: predsednik P. Hugin Sattner, msgr. Dostal, msgr. Steska, msgr. Premrl in Zdešar. Predsednik poroča, da sta se s Premrlom poklonila g. knezoškofu. Prosila sta Prevzvišenega, da sprejme pokroviteljstvo Cecilijinega društva, kar je g. knezoškof rad storil, na kar sta mu priporočila razne društvene zadeve. — Pri seji se je nato vršil razgovor predvsem o apostolski odredbi Pija XI. glede cerkvene glasbe, o novem škofijskem molitveniku, o škofijskih organistovskih nadzornikih in o podporah za orglarsko šolo, za katere se zopet naprosijo naši razni denarni zavodi. — Odbor prosi gg. organistovske nadzornike, naj pošljejo poročila o nadzorovanju v l. 1930.

Dopisi.

Planinska gora. Vsem čitateljem našega lista bo gotovo ali vsaj nekoliko poznana božjepotna cerkev na Planinski gori na Notranjskem. Štirikrat na leto se tukaj zbiramo: na velikonočni in binkoštni ponedeljek, na Marijino vnebovzetje in ob glavnem shodu prvo nedeljo po Malem Šmarnu. Ljudstvo prihaja od vseh krajev peš in z vozovi; največja udeležba je ob glavnem shodu. Je pa tudi prijazna ta božja pot vrh naših gričev, s katerih se ti nudijo krasni razgledi to- in onstran državne meje. Po vojni se je število romarjev, ki so nekdanj prihajali celo iz Ljubljane, znatno skršilo. Temu bo seveda vzrok omenjena meja, ki je ne dovolijo prekoračiti brez kakršnegakoli dovoljenja. Zato pa je od naše strani postala cerkev novo Brezje, odkar ni več mogoče porovati proti lepi Gorenjski.

Že pred shodom v soboto začnejo prihajati ljudje, ko se prične spovedovanje. Celo noč prepevajo v cerkvi ljudske pesmi in molijo. Ravno tako je tudi zunaj vse živahno, ko si napravijo mnogo ognjev in ogrevajo napol otrple ude. Tudi tukaj ne manjka lepega petja, šal in dovtipov. Posebno zanimivo je to, da se o tej priliki slišijo vsakovrstne pesmi, ki so vsaka s svojega kraja doma.

Zdaj hočem pa še nekoliko povedati o tukajšnjih starih in zapuščenih orglah, ki so že dolgo čakale prepotrebne popravila. Niso velike. Saj je tudi prostor na koru majhen in se orgle le malokrat na leto rabijo. So brez pedala. Sedaj so dobile novo klaviaturo in nove piščali tvrdke Benz iz Gorice. Registrov imajo štiri: violo 8', principal 4', oktavo 4' in miksturo 2'. Oktava bi se bolje nadomestila s flavto. Mehovje je ostalo isto, le da ga je bilo treba precej urediti. Odvzeti sta nepripravni dve vrvči, ki je ž njima mehač z velikim trpljenjem nategoval uboga mehova. Sedaj je vse to lepo urejeno in je mojstru v čast. Poprave je izvršil orglarski mojster Valiček in sin iz Gorice. Tudi pri farni cerkvi v Studenem sta veliko popravila in orgle uglasila.

Za velikonočni ponedeljek dobi cerkev na Planinski gori tudi nove zvonove. Zdaj ima le enega malega, ki pa ni nje last. Sedaj pa bo imela zopet orgle in zvonove, ki bodo povelečevali slavo naše gorske Matere, pribežališča grešnih zemljanov.

Miklavčič Andrej.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Karlo Adamič: Dan žari o polnoči. Zbirka božičnih pesmi za mešani zbor, solo in orgle. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani 1930. — Adamičeve zbirke se odlikujejo po tem, da so nekatere zelo obsežne. Grieg, Brahms in drugi so izdajali svoja krajša dela, pesmi, za petje ali za klavir, v zvezkih po par skladb. Za Adamiča je značilno, da je ostal pristno slovenski, čeravno živi in glasbeno deluje med Hrvati že dolga leta. Njihova pesem nanj ni imela vpliva. Ker je njegov slog precej k ljudskemu nagnjen, je vendar čudno, da se skladatelj ni maral globlje potopiti v narodno umetnost, ali v našo ali v tujo, do njenih značilnejših posebnosti, do njenega pravega značaja in bistva. To seveda, ali hoče kdo pisati nacionalno muziko, ali pa muziko sploh, to mislim je vsakomur dano na voljo, oziroma mu ni dano popolnoma na voljo, marveč mora v splošnem peti tako, kakor mu je bilo dano. Toda niti prvi niti drugi način skladanja nujno ne izključuje zavestnega umskega vplivanja in dela, nasprotno, navadno ga nujno zahteva. Zelo redke izjeme samo potrjujejo pravilo. Vse pesmi te zbirke so napisane v eni sapi, trenutno razpoloženje jih je rodilo vse skupaj, tako da niso privrele samo iz enega srca, marveč tudi iz ene misli, iz enega čustva, kakor iz enega trenutka. To se jim pozna na prvi pogled, oko to opazi, in ko jih preigraš, začuti tudi uho.

Skladatelj je topot res neženirano muziciral in je to storil s toliko mirnejšo vestjo, ker je morda moral tako. Vendar se ni vredno zatajiti do take mere. Več koristne brezobzirnosti, čeravno nam ta ali oni diktira obzirnost. Posamezne tihe reminiscence, radi celotnega značaja vseh teh pesmi, nič ne motijo. Harmonično so skladbe skoraj neoporečne, lepe, in so lahke, ker skladatelju menda namenoma ni bilo do tega, da bi povedal kaj novega. Vse dobro, veselo, še korajžno zveni. To mi je v veselje in bodi tudi drugim. Besedilo pesmi *Podati hočem ti srce* je dvakrat komponirano, obakrat v $\frac{4}{4}$ taktu, dva napeva ima tudi besedilo *Otrok nam rojen*, ravno tako obakrat v $\frac{3}{4}$ taktu. Nad polovico pesmi je v G-duru. Štev. 4 ima jako dolg samospev, precej monoton; boljša v tem pogledu je štev. 11. Če naj izmed tolikih skladb vsaj o eni posebej povem svojo sodbo, tedaj najraje to storim o pesmi *Hitite, kristjani*, ki se mi zdi jako dobra pesem. V 2. in 4. taktu morda bi bil boljši d (polovna) mesto c in v 5. taktu naj bi imel alt na zadnji udarec kar g; na zadnji udarec 14. takta bi postavil c (mesto d) in potem v naslednjih dveh taktih vse harmonije za en ton nižje. Tako dobimo kontrapunktično formalen odgovor na prva dva takta refrena, ki je vendar lep. Sekvenca je sicer krepkejša in tudi dobra, toda nasvetovana modifikacija bi učinkovala nežnejše. V tem slučaju bi bilo treba modificirati še sklepne takte, ki že tako napravijo vtis brezbrizne orgelske kadence. Korom, ki so kakorkoli že v zadregi za lahke božične, pa bi radi kaj pokazali, te pesmi priporočam. — Kamenotisk je zelo lep. Naslovna slika je pa preveč čarodejska in ker je taka podoba brez pomena za organista in pevce in za vsakega, zato je čisto odveč. — Zbirka je izdana z dovoljenjem knezoškofijskega ordinariata v Ljubljani, stane pa 24 dinarjev. Josip Klemenčič.

P. Hugolin Sattner: Kvišku srea! Slovenska maša za čveteroglasni mešani zbor in orgle, op. 43. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani 1930. Odobreno od knezoškofijskega ordinariata v Ljubljani. — Za avtorja obsežnih del je lahkota napisati krajša. Vselej pa gre na delo s prirojeno mu vestnostjo in natančnostjo. Glasbena zamisel mu je lahka in jasna, zato je njegova pesem tako sprejemljiva in splošno priljubljena. Naši kori Sattnerja ne morejo pogrešati. Skladateljeva osebna urejenost se zrcali iz njegovih del in takim se je lahko prilagoditi, čeprav zahtevajo precej discipline in časa. Njegove stvari namreč niso tako lahke. Morda so še težje kot so skladbe koga drugega. P. Hugolinova glasba je nekako organizirana, zato zahteva organiziranih zborov. Takih hočejo tudi te devetere skladbe, zložene na besedilo religiozne in cerkvene pesnice M. Elizabete. Kar je doseglo novejšo glasbeno prizadevanje, n. pr. lep zvok, akustično ubranost, to rad sprejema tudi Sattner zadnje čase, kajti on se vedno vpraša: Kako se to sliši, kako bodo

to slišali poslušalci? Kar mu more služiti v ta namen, to porabi. V teh skladbah je tega razmeroma malo. Bolj očitna je harmonična samostojnost ter svobodno vodenje zborov. Razlika med njim in drugimi skladatelji je še vedno. Njemu so moderne pridobitve golo sredstvo, nikdar ga dosti ne mamijo. Orgle rabi jako diskretno, kakor se mora za pomoč petju. Njegova glasbena govornica je ista kot je bila, bistveno nespremenjena, in kadar namerava kaj napisati, ve že danes, da bo pisal po svoje. Ta njegova trdna zavest pravega in nespremenljiva sodba o lepem sta lahko za zgled in ravnilo: piši po svoje! Maša je kontrapunktično živahno razgibana. Melodije pri Sattnerju ne manjka, je gladka in se kmalu udomači. Z menjavanjem glasov je poskrbljeno za primerne oddihe in so tako doseženi notranji in zunanji dinamični učinki. Pevci, ki radi veliko pojo in vedno kaj novega, ki hočejo v pol ure izvajati devet različnih skladb, taki se bodo z veseljem lotili te maše. Skrbno izvajana bo napravila lep vtis. — Partitura stane 24 Din, glasovi so po 5 Din.

Josip Klemenčič.

Vinko Vodopivec: 20 obhajilnih in blagoslovnih pesmi za moški zbor. Samozaložba. Gorica 1930. Z odobrenjem kn. škof. ordinariata v Gorici dne 30. oktobra 1930. Str. 2895. — Pesmi so za cerkvene pevske moške zборе zelo prikladne. So pevne, melodične, tudi harmonično dokaj spretno zložene in vse plemenito izrazite. Iz skladb se razvidi, da se je skladatelj v zadnjih letih marsičemu priučil, da je napredoval v kompozicijski tehniki in si tudi okus izboljšal. Kake malenkosti tuinjam sicer niso čisto v redu, a na splošno je zbirka prav dobra, hvaležna in priporočila vredna. Nekaj mojih pripomb bi bilo sledečih: Takti se pišejo oziroma tiskajo čeli v eni vrsti, ne lomljeni na dve vrsti. Če ne pišem celih, potem jih v slučaju kakega citiranja niti šteti ne morem. Če kdo reče: V tej vrsti takt ta in ta — saj ne vem, kateri, ker so nekateri polovični. V tej zbirki je taka »polovična« pisava v štev. 3., 4., 13., 15. in 18. Predzadnja fermata v štev. 14. lahko odpade. Pri štev. 16. naj se vzame v prvem delu dvopolovni takt, drugače se bo pesem preveč vlekla. Pri št. 17. naj v 1. taktu zadnjega sistema drugi basj pojo: *cc bb bb*. Končno omenjam še to, da so besedila večinoma nova. Cena 6 lir.

Vinko Vodopivec: Litanije presv. Sreca Jezusovega za mešani zbor. Gorica 1930. Izdalo in založilo Kat. tisk. društvo v Gorici. Cena 2 liri. — Te litanije so zložene tako, da intonirajo moški enoglasno z orglami, zbor pa odgovarja štiriglasno. Vseh prememb je sedem. Vsi stavki teko lepo, gladko. Slog zelo cerkven, pa hkrati topel, prikupljiv. Skladba spada med boljše oziroma najboljše te vrste. St. Premrl.

Sentimentalni narodni napevi. Za glas in klavir priredil L. M. Škerjanc. Med skladbami, ki jih je izdal dosedaj g. Škerjanc, profesor drž. konservatorija v Ljubljani, me še ni zlepa katera tako ogrela, kot pričujoča uglasbitev. Tu seveda ne gre toliko za sentimentalne narodne napeve same kot take, temveč za način njih prireditve. Škerjančevo klavirsko spremljanje k osmim narodnim sentimentalnim pesmim presega po svoji duhovitosti, poglobitvi izraza in tehnični dovršenosti vse naše dosedanje tovrstne izdaje. Klavirsko spremljanje se pri vsaki izmed teh pesmi tesno prilega značaju dotične narodne popevke in bi se cela ta zbirka lahko izdala kot samostojna klavirska. Spričo tega se razume, da je Škerjančev klavirski stavek tudi primerno težak in stavi na pianiste semtertjja velike zahteve. Najtežji sta pač štev. 3. »Soča voda je šumela« s svojimi brzimi figurami in neprestanimi trilci v levi roki, in štev. 7. »Sva z lubco na jarmak hodila«. Najlažja je štev. 2. »Meglica« v svojem rahlem, nežnem in prozornem stavku. Zanimiva je pri tej pesmi istočasna uporaba dvo-, tri- in štiriosminkskega ritma pri vstopu melodije skozi več taktov. Rečem samo še enkrat, da bo vsak boljši pianist imel s temi prireditvami toliko užitka, da se izplača nabavati si zbirko. Založilo jo je uredništvo revije »Zena in dom« v Ljubljani (Prule 11). Cena 20 Din. St. Premrl.

Mladina poje. Za male pianiste Josip Pavčič. Ljubljana 1930. — Zbirka priljubljenih slovenskih šolskih pesem. Za klavir (in petje) v najlažjem slogu. Poleg vsake klavirske šole porabno učno gradivo. Primerno tudi za spremljevanje pri šolskem ali domačem pevskem pouku. Tisk in založba Učiteljske tiskarne v Ljubljani (predstavnik

Francè Štrukelj). Litografija Čemažar in drug v Ljubljani. — Pesmic je 41. Res so vse prirejene v najlažjem, zlasti mladini primernem slogu in je povsod pripisan tudi klavirski prstni red. Lepe pesmice in njih solidno priredbo priznanega klavirskega pedagoga vsem prav toplo priporočam. St. Premrl.

Niko Štritof: Narodne po zapiskih Stanka Vraza. Glas in klavir. V. zvezek. Založil Niko Štritof. Ljubljana 1930. Edicija Glasbene Maticе v Ljubljani. Notne plošče: Waldheim & Eberle, Dunaj. — Ta zbirka obsega sedem slovenskih narodnih, ki jih je Niko Štritof, operni kapelnik v Ljubljani, rekonstruiral po izvornih zapisih Stanka Vraza iz let 1832. do 1837. Originali z ostalo Vrazovo zapuščino so shranjeni v državni licejski knjižnici v Ljubljani. V tej zbirki dobimo vpogled v čisto neznane, pa jako značilne slovenske narodne pesmi. Že to, da jih je g. Štritof javnosti tako rekoč odkril, zasluži veliko pohvalo. Pa tudi prireditev je strokovnjaška in zelo posrečena, dasi po večini preprosta, jasna in brž umljiva. Posamezne kitice so prirejene v spretnih variacijah. Težja, ker nenavadno bogato figurirana, je pesem »Mene pa glava bolic. Zbirko priporočam. Naroča se na naslov: Niko Štritof, Ljubljana, opera. Cena 30 Din. St. Premrl.

Dr. Antun Goglia: Komorna muzika u Zagrebu. (Preštampano iz »Sv. Cecilije«.) U Zagrebu 1930. Tisk nadbiskupijske tiskare. — Delo, obsegajoče 59 strani, govori podrobno o vsem starejšem in novejšem komornem glasbenem življenju v Zagrebu in je opremljeno s številnimi slikami skladateljev, glasbenikov-izvajalcev in drugih oseb, ki pridejo tu v poštev, ter je znamenit donos k zgodovini hrvatske glasbe.

O. Fr. Bernardin Sokol: Niz »Ave Maria«. Priredio i izdao ... Za 1 glas uz pratnju orgulja (glasovira) i violino ad libitum. Zagreb 1930. Marljivi dr. Sokol je izdal pod geslom »Pjevajte Gospodinu pjesmu novu« že celo vrsto zbirk za cerkveno in svetno glasbo. Ta zbirka je dvanajsta v tej vrsti. Štirje skladatelji so v njej zastopani: Josip Štolcer-Slavenski, Krsto Odak, dr. Sokol sam in Mihovil Logar. Kolikor skladateljev, toliko po značaju različnih skladb. Navadnemu pojmovanju o cerkveni glasbi najbližja in za izvajanje najlažja je Odakova »Ave Maria«. Na prvi pogled je preprosta, vendar se ogiblje konvencionalnih harmonij. Bolj komplicirana je Sokolova skladba, ki odgovarja njegovemu živahnemu značaju; violina (ki je pa itak ad libitum) se mi zdi premalo samostojna. Za razvajena ušesa zelo zanimiva je Logarjeva pesem, le slog je bolj klavirski kot orgelski. Za orgle je na nekaterih mestih naravnost nemogoč, čeprav je predpisan. Kot izklesana je Slavenskega »Ave Maria«. Orgle, glas in violino vodi skladatelj samostojno, včasih na videz trdo, vedno pa v svesti si svoje gotovosti. Zbirka bo dobrodošla pri koncertnih nastopih, pa tudi sicer v cerkvah, kjer imajo dobre solistične moči. Tekst je pri vseh štirih skladbah latinski in hrvatski. M. Tome.

Slava nekrvnoj žrtvi! 12 misnih pjesama. Priredio i izdao O. Fr. Bernardin dr. Sokol. Zagreb 1930. Kot 14. zvezek gori imenovane zbirke »Pjevajte Gospodu pjesmu novu« je izšlo 12 mašnih pesmi. Poleg hrvatskih imen kot so: Dr. Božidar Širola, Krsto Odak, Josip Š. Slavenski, dr. Sokol, dobimo tudi slovenska: Sattner, dr. Kimovec, Premrl. Pesmi, prvotno po večini zložene za mešan zbor, je priredil dr. Sokol tako, da jih je mogoče peti tudi eno-, dvo- ali troglasno. Slog ni pretežak. Radi pogostega menjavanja takta (zelo pogosten je $\frac{5}{4}$ takt) imajo skladbe hrvatskih skladateljev precej prosto tekoč ritem in so iz tega, pa tudi iz harmoničnega stališča zanimive. Sploh si Hrvati izoblikujejo, najbrž pod vplivom starih cerkvenih tonovih načinov, svoj poseben cerkven slog. Pri slovenskih skladateljih je skušal prireditelj izbrati za vsakega najbolj karakteristične skladbe. Točne slike o sedanjem stanju slovenske cerkvene glasbe pa te skladbe seveda ne nudijo, ker so razen Kimovčeve po večini že starejšega datuma. Bodo pa brez dvoma tudi pri hrvatskih zborih prijazno sprejete, kot so bile pri naših. M. Tome.

Krsto Odak: Tri psalma za bariton in klavir; opus 6. Posvečeno Dragi Hrčiču. To je 11. zvezek perijodično izhajajoče zbirke »Pjevajte Gospodinu pjesmu novu«. Odak je izbral za uglasbitev 130., 123. in 150. psalm (po brevirju bi bila pravilnejša numeracija prvih dveh: 129. in 122.). Najbrž so mu ti vsebinsko najbolj odgovarjali. Skladatelj jih je glasbeno izčrpno obdelal; posebno značilna sta prvi in tretji, ki sta kot dva nasprotna

pola že od nekdanj vabljava za skladatelje. Besedilo je hrvaško in nemško; morda bi se dalo podložiti tudi slovensko; prav bi bilo, da čujemo kdaj eden ali drugi psalm te zbirke tudi na naših koncertih.

M. Tomc.

I Maestri dell' organo. Ta italijanski cerkvenoglasbeni list, ki prinaša izključno le orgelske skladbe skladateljev raznih narodnosti, je dopolnil z decembersko številko 1930 svoj drugi letnik. Oba prva letnika sta bila posvečena sv. očetu Piju XI. za njegov zlat mašniški jubilej. Drugi letnik je objavil tudi več orgelskih skladb jugoslovanskih skladateljev in sicer Slovencev: Premrla, Hochreiterja, Tomca, Jobsta, Oevirka in Sattnerja. Skladbe prvih treh smo omenjali že zadnjič. Danes opozarjamo na Jobstov »Piccolo Allegretto« v novemski številki, na Oevirkovo skladbo »Stella matutina« in Sattnerjev »Postcommunio« v decemberski številki. V l. 1931. bo izšlo 10 zvezkov. Vsak bo zastopan po enem samem skladatelju. Pet bo italijanskih, pet drugih narodnosti, med temi Emil Hochreiter za Avstrijo in Stanko Premrl za Jugoslavijo. Vsak zvezek bo prinesel tudi skladateljev kratek življenjepis s sliko in kratko analizo priobčenih skladb. List priporočamo vsem našim organistom. Naroča se pri Casa Editrice V. Carrara, Bergamo, Italia. Posamezni zvezki stanejo za Italijo 6 lir, za inozemstvo 7 lir in pol.

Razne vesti.

Koroški orglarski mojster Franc Grafenauer, bivši poslednji zastopnik koroških Slovencev v dunajskem parlamentu, je obhajal 2. decembra 1930 70 letnico. Med vojno in po vojni je mnogo pretrpel. Zdaj živi na svojem domu v Mostah (Brugg, P. Egg bei Hermagor). — 70 letnico je obhajal nedavno tudi g. Leopold Jazbar, uradnik v vevški papirnici. V Vevčah se je pred 30 leti udeleževal kot pevovodja, prej pa v Ljubljani kot kapelnik takratne delavske godbe. Izšel je iz ljubljanske orglarske šole pod A. Foersterjem. — P. Valerijan Landergott, župnik predmestne župnije Matere Milosti v Mariboru in vodja tamošnjega cerkvenega petja, je obhajal 28. novembra 1930 60 letnico. — Slovenski operni pevec Jožef Zorman pa je 15. decembra 1930 slavil v Narodnem gledališču v Zagrebu, v Puccinijevi operi »Gianni Schicchi« 25 letnico svojega umetniškega delovanja na odru. Zorman je bil do sedaj že član ljubljanske, osiješke in novosadske opere ter Mestnega gledališča v Celju. Vsem štirim jubilarantom naše iskrene čestitke.

Pri proslavi 1500 letnice smrti sv. Avgušтина, prirejeni od bogoslovne akademije v Ljubljani, je zbor slušateljev ljubljanske teološke fakultete izvajal dr. Franc Kimovčev za to priliko zloženo skladbo »Ustvaril si nas za se in nemirno je naše srce, dokler ne najde pokoja v tebi« za moški zbor in trobila. Izvajanje skladbe je vodil gospod skladatelj sam.

V Smartnem pri Litiji so o božiču 1930 izvajali L. Perosijevo slavno latinsko mašo v Cis-molu.

Umrl je 18. decembra 1930 v Kandiji pri Novem mestu g. Ivan Barlè, nadučitelj v pokoju, v 90. letu starosti. Blagopokojni je deloval kot učitelj in organist na raznih slovenskih krajih. Celi velespoštovani obitelji, zlasti še g. kanoniku Jankotu, uredniku hrvaške »Sv. Cecilije«, naše najiskrenejše sožalje!

Na Jesenicah so v Krekovem prosvetnem domu izvajali opereto »Grafico Marico«.

V spomin slovenskemu skladatelju Juriju Flajšmanu nameravajo odkriti v Beričevem pri Ljubljani spominsko ploščo. Prispevke sprejema »Odbor za odkritje spominske plošče Juriju Flajšmanu«. Dol pri Ljubljani.

Ljubljanski državni konservatorij pripravlja cerkven koncert, ki se bo vršil kot ena izmed sklepnih šolskih produkcij meseca junija v stolnici.

Dr. Stanko Vurnik, ki je napisal za to številko našega lista članek o Jakobu Aljažu in slovenski ljudski pesmi, priobčuje v »Domu in Svetu« obsežno, z mnogimi notnimi zgledi podprto studijo o stilu slovenske ljudske glasbe.

△ **G. Srečko Kopore**, absolvent praškega konservatorija in slovenski skladatelj, je imenovan za artističnega vodjo pevskega društva »Jekac in glasbene šole na Sušaku, hkrati za nastavnika petja na državni gimnaziji istotam. Našemu marljivemu sotrudniku k temu imenovanju najiskreneje čestitamo.

△ Izšla je nova večja cerkvenoglasbena zbirka »Gospodov dan« kot nadaljevanje lani izdanih »Božjih spevov«. Zbirko, obsegajoco 100 cerkvenih pesmi, je uredil Vinko Vodopivec. Prispievalo je 21 slovenskih skladateljev. Izdala je zbirko Goriška Mohorjeva družba. Več o zbirki prihodnjič.

△ Izšlo je 65 orgelskih iger v različnih tonovskih načinih za uporabo pri bogoslužju. III. zbirka orgelskih skladb Stanka Premrla. Zbirko je založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Večjo oceno objavimo v prihodnji številki.

△ Za letošnji post izidejo kot nove Martin Železnikove postne pesmi. P. Hugolin Sattner pa objavi svoje postne v drugi izdaji.

Norveški skladatelj Kristijan Sinding je obhajal 21. januarja 1931 75letnico rojstva. Sinding spada med klasike norveške glasbe. Ustvaril je Norvežanom in celemu svetu pomembna glasbena dela: odlične klavirske, komorne in orkestralne skladbe, samospeve in zборе. Posebno slovi njegova klavirska skladba »Pomladno šumenje«, klavirski kvintet, op. 5., simfonija v C-molu in violinska suita op. 10. Sinding je v svojih skladbah internacionalen ter kaže vplive zlasti Wagnerja in nemške nove romantike, kot melodik in po svojem temperamentu vendar ne zataji svoje nordske narave. Mojster živi v Oslo.

Češki skladatelj **Oskar Nedbal** je umrl 24. decembra 1930 tragične smrti v Zagrebu. Skočil je iz drugega nadstropja gledališča na hodnik in se ubil. Že prej je kazal znake živčne bolezni. Rojen je bil 26. marca 1874 v Taboru na Češkem. Dovršil je praški konservatorij. Osnoval nato češki godalni kvartet, kateremu je pripadal do l. 1906. Od 1896—1906 je bil dirigent Češke Filharmonije v Pragi. Od 1907—1916 ravnatelj orkestra »Dunajskih glasbenih umetnikov«. S temi je koncertiral tudi v Ljubljani. Jeseni 1923 je bil poklican v Bratislavo za glavnega glasbenega ravnatelja na tamošnjem narodnem gledališču, kjer je deloval do konca svojega življenja. Kot skladatelj je zložil klavirske, danes zelo priljubljene skladbe, sherzo za orkester, nekaj pesmi, sonato za gosli in klavir, več baletov in operet. V Zagrebu je tik pred svojo smrtjo prisostvoval še svojemu baletu »Zgodba o neumnem Honzici, ki ga je zagrebško gledališče izvajalo 21. decembra 1930. Bog bodi milostljiv njegovi duši! Časten mu spomin!

Letos 27. januarja je preteklo 175 let, kar se je rodil veliki nemški skladatelj **Wolfgang Amadeus Mozart**, eden izmed treh slavni dunajskih klasikov (Haydn, Mozart, Beethoven). V ljubljanski operi so v tekoči sezoni in sicer v januarju 1931 — nekako ravno ob Mozartovi 175letnici — izvajali njegovo opero »Cosi fan tutte« (»Vse so enake«) s popolnim uspehom. Dirigiral in režiral je ravnatelj Polič. Glavni solisti so bili: Majdičeva, Kogejeva, Gostič, Janko, Poličeva in Betteto kot gost. V prejšnjih sezonah pa smo slišali v ljubljanski operi skrbno pripravljene in odlično izvedene Mozartove ostale najboljše opere: Čarobna piščal, Don Juan, Figarova svatba in Beg iz Serajla.

Umril je v Črnem vrhu nad Idrijo 14. januarja 1931 tamošnji organist **Franc Mikuž** v 87. letu starosti. Glasbe se je učil deloma v Idriji pri rudarjih, deloma sam. Kot samouk v harmoniji se je je sčasoma toliko priučil, da je zlagal razne pesmi, efertorije in v čast farnemu patronu celo latinsko mašo (Missa in honorem s. Jodoci). Mnogo let je bil tudi cerkovnik, mrliški ogledovalec, sodni cenilec in poverjenik Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani. Znal je izdelovati pločevinaste posode, svetiljke itd., popravljaj ure, dežnike, pa še krojač in čevljar je bil in kos ljudskega pesnika. L. 1904. je še ustanovil tamburaški zbor cerkvenih pevcev. Ko je pritisnila starost, je moral opustiti eno delo za drugim. Naj mu Bog nakloni v večnosti obilno plačilo!

Umril je 29. januarja t. l. v Radomljah pri Kamniku po daljšem bolehanju upokojeni mornariški kurat g. Janko Sedej. Pokojni je bil

rojen na Vojskem nad Idrijo 31. marca 1883. Po končani ljubljanski gimnaziji je stopil v bogoslovje. L. 1906. je bil posvečen v mašnika. Kaplanoval je po več župnijah ljubljanske škofije, dokler ni bil ob mobilizaciji l. 1914. poklican v vojaško službo pri mornarici. Po prevratu je bil dolgo let kaplan v Boštanju pri Sevnici. Pred nekaj meseci šele je prišel v Radomlje v pokoj, ker je bil bolehen. Pokojni g. Janko Sedej je bil tudi nadarjen pevec in glasbenik. V bogoslovnem semenišču je bil od l. 1904. do 1906. predsednik Cecilijinega društva ljubljanskih bogoslovcev in vneto delal za prosep cerkvene glasbe. V »Cerkveni Glasbenik« je napisal l. 1904. daljšo razpravo o Gregoriju Velikem in koralu. Poslal je v naš list tudi več dopisov. V Boštanju in Sevnici je l. 1915. priredil cerkvena koncerta. Kot duhovnik, pevec in družabnik je bil povsod priljubljen. Naj počiva v miru!

Darovi za orglarsko šolo v Ljubljani.

G. Henrik Povše, župnik in duhovni svetnik na Čatežu pod Zaplazom, 60 Din; Hranilnica in posojilnica v Zireh 50 Din; g. Ivan Pakiž, trgovec v Ljubljani, 40 Din; g. Ivan Bolé, organist na Brezjah, 20 Din; g. Franjo Arh, organist pri Sv. Duhu nad Krškim, 10 Din; g. Anton Drmota, član opere v Ljubljani, 6 Din. Tudi nekateri župni uradi so vsled priporočila kn.-škof. ordinariata dolžnemu prispevku nekoliko prideljali, za kar se jim vsem kakor tudi gori omenjenim darovalcem najlepše zahvaljujemo.

Darovi za »Cerkveni Glasbenik«.

Po 60 Din: g. Alojzij Stroj, stolni kanonik v Ljubljani, frančiškanski samostan na Brezjah; po 35 Din: g. Franc Mihelčič, organist v Radovljici; po 30 Din: g. Matej Hubad, ravnatelj drž. konservatorija in Glasbene Matice v Ljubljani; po 20 Din: g. Jožef Oražem, kaplan pri sv. Petru v Ljubljani, župni urad v Stari Loki, župni urad v Polhovem Gradcu, g. Leopold Govekar, kaplan pri Križah pri Tržiču, g. Ivan Hauptman, organist v Mariboru, g. Martin Košnik, organist v Cerknici, gospa Antonija Schulz v Ljubljani, čč. sestre v otroški bolnišnici v Ljubljani; po 10 Din: g. Franc Požun, organist v Žužemberku, g. dr. Fran Mlinar-Cigale, vladni tajnik v Ljutomeru, g. Anton Cadež, duh. svetnik in katehet v Ljubljani, g. Jožef Rozman, katehet v Smarju pri Ljubljani, župni urad v Stranjah pri Kamniku, cerkev sv. Nikolaja v Litiji, g. Lovro Hafner, organist v Preski, čč. šolske sestre v Zemunu, g. Anton Wornig, organist na Bledu, g. Gregor Mali, kaplan v Žužemberku, g. Anton Golé, kurat na Golniku, gdč. Ivana Klemenc, učiteljica glasbe v Ljubljani, čč. šolske sestre v Marijanišču v Ljubljani, g. Martin Zeleznik, šol. upravitelj in organist v Sorici, g. Anton Lavrič, pevovodja v Ljubljani, g. David Doktorič, ekspozit v Sp. Brniku pri Kranju, g. Alojzij Grandovec, organist na Krki, g. Anton Drmota, član opere v Ljubljani, g. Ciril Mohor, pevovodja v Kranju, g. Lojze Žitko, škofijski tajnik v Ljubljani; po 5 Din: g. Jernej Pirnat v Ljubljani, g. Rudolf Vahčić, bogoslovec v Mariboru. Vsem p. n. darovalcem se najlepše zahvaljujemo in Bog povrni!

Današnjemu listu je priložena glasbena priloga (8 strani), ki prinaša sledeče skladbe: Sv. Jožef, mešani zbor z orglami, zložil dr. Franc Kimovec; O Marija, brez madeža spočeta, ženski zbor z orglami, zložil Stanko Premrl; Lepa nedelja, po Slomškovem napevu za mešani zbor priredil Alojzij Mav; Sv. Križev pot, za mešani zbor zložil Jože Rozman; Videl sem vodo, za enoglasni zbor z orglami zložil Stanko Premrl. Posamezni izvodi po 2 dinarja.

Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah. Cena listu z glasbeno prilogo vred 40 Din, za dijake 25 Din, za Italijo 50 Din, za Ameriko 1 dolar. Uredništvo in upravnništvo: Pred škofijo 12/l. Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl v Ljubljani. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani Karel Čeč.